

AASTAARUANNE

STATISTIKAAMET 2006

2006

AASTAARUANNE

STATISTIKAAMET, TALLINN 2007

Toimetanud Siret Linnas
Kujundus ja küljendus: Maris Valk

ISSN 1736-4043

Autoriõigus: Statistikaamet, 2007

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale

Kirjastanud Statistikaamet,
Endla 15, 15174 Tallinn

Trükkunud Ofset OÜ, Paldiski mnt 25, 10612 Tallinn

Sisukord

Avaliku sektori 2006. aasta parim uuendus — eSTAT	6
Statistika levi	9
Statistikaameti struktuur	16
Rahvastiku- ja sotsiaalstatistika	17
Hinna- ja palgastatistika	20
Majandusstatistika	22
Valitsemis- ja finantssektori statistika	25
Ettevõtlusstatistika	26
Põllumajandusstatistika	29
Piirkondlik statistika	31
Kaarditööd Statistikaametis	33
Metoodika	34
Andmete kogumine	36
Infotehnoloogia	38
Töötajad	40
Rahvusvaheline koostöö	44
Rahastamine	46

Hea lugeja!

Teie ees on Statistikaameti 2006. aasta tegevuse aruanne.

Põhiosa meie tööst seisneb riiklike statistiliste vaatluste kava täideviimises. 2006. aastal korraldati ligikaudu 150 vaatlust (uuringut), valimites oli veidi üle 46 000 ettevõtte ja umbes 24 000 leibkonda. Meie kokku pandud andmestik jõudis tarbijateni peaaegu 30 statistikaväljaande, rohkem kui saja pressiteate ja tuhande meediakajastuse ning ligikaudu 2200 avaliku andmebaasi tabeli kaudu. Kõigile võrdselt kättesaadav ja sõltumatu statistika on demokraatliku ühiskonna tööriist. Rõõm on tõdeda, et riigi arengu eri valdkondi puudutavates diskussioonides kasutatakse järjest enam arvandmetel põhinevaid argumente, samuti nähakse vaeva keerukate seoste analüüsimisega.

Nagu aasta eest lubatud, panime suurt rõhku andmekogumise ajakohastamisele. Veebruaris tehti ettevõtetele ja asutustele kättesaadavaks uus veebikanal eSTAT, mille kasutajaõigused oli aasta lõpuks tellinud üle 3500 ettevõtte. Eeldasime veelgi aktiivsemat liitumist. Samas tuleb arvestada sellega, et andmeesitajad kasutavad ka teisi, juba harjumuspäraseks saanud elektroonilise andmeedastuse võimalusi.

Andmeesituse kvaliteet on endiselt riikliku statistika usaldusväärsuse suurimaid ohustajaid — vaid iga kolmas ankeet saabub tähtjaks. Hiljutised kliendiuuringud näitavad, et ettevõtjad peavad Statistikaametit andmekogujaks. Nad ei väärtusta statistilist teavet, mida esitatud andmete põhjal luuakse. Seega on arusaadav, et andmeesitaja ei suhtu oma kohustusse täie tõsidusega — eriti olukorras, kus riik ja kaudselt ka Euroopa Liit põhjustavad ettevõtetele suure andmete esitamise koormuse. Statistikaamet on investeerinud andmeedastuskanalitesse ja loonud andmeesitajate nõustamiseks klienditoe. Nappide ressursside tingimustes oli tegemist suurte investeeringutega. Nähes, et olukord ei parane, algatas Statistikaamet koos Eesti Pangaga seadusemuudatuse, mis annab riikliku statistika koostajatele lisaks senisele väärtegade kohtuvälise menetleja õigusele ka rahalise sunni rakendamise õiguse.

Endiselt oli strateegiliselt tähtis vähendada ettevõtete andmeesitamise koormust riigi kogutud andmete kasutamise arvel. Kahjuks tuleb tõdeda, et osalt tehnilise suutmatuse, aga ka prioriteetide tõttu ei suhtuta dubleeritud andmekogumise probleemi alati piisavalt tõsiselt. Seega peab Statistikaamet selle teemaga lähiaastatel aktiivselt edasi tegelema.

2006. aastal tähistasime Eesti statistika 85. aastapäeva. Peale andmekogumises toimunu võib esile tuua järgmised olulisemad tegevused.

- Rahvamajanduse arvepidamise kontode ja pakkumise-kasutamise tabelite integreerimise tulemusel revideeriti oluliselt SKP aegridu, mis tänu eeltööle peamiste partnerite ja klientidega sujus lodusalt.
- Koostati järgmise rahvaloenduse visioon.
- Analüüsi, korrastati ja arendati juhtimissüsteemi. Loodi keskne tugifunktsioonide osakond, valmistati ette kvaliteedijuhtimissüsteemi kasutuselevõttu, korraldati juhtidele kuue mooduliga koolitus.
- Uue isikuandmete kaitse seaduse koostamisel sätestati regulatsioon, millega nii riiklik statistika kui ka teadustegevus eristuvad muudest valdkondadest.
- Soovides olla statistika kasutajatele lähemal, avati väike teabekeskus Tartus.
- Auditeeriti Statistikaameti hinna-, väliskaubanduse ja riigi rahanduse statistika andmete ja meetoodika vastavust rahvusvahelistele standarditele. Eurostati raportid kinnitasid, et oleme Euroopa statistikasüsteemis respektieritud.

Eurole ülemineku edasilükkumise tõttu ei olnud vaja teha ettevalmistustöid IT-rakendustes ja andmebaasides.

Nõudmised Euroopa Liidu statistikasüsteemile kasvavad pidevalt. Statistikaamet peab hoidma ja suurendama andmetöötluste ja statistilise analüüsi võimekust, et täita neid nõudmisi, rahuldades samal ajal ka oma riigi pidevalt arenevat andmevajadust. Möödunud aastal oli tööjõu voolavus meie organisatsioonis ligi 12%, seda on palju. 2007. aastal ei ole kergem: riigis valitsev tööjõupuudus ja üldine palgatõus tingivad enneolematu konkurentsi heade spetsialistide pärast. Me ei tohi siin kaotajaks jääda.

Täna kliente, partnereid ja Statistikaameti töötajaid koostöö ja pühendumuse eest.

Priit Potisepp
Peadirektor

Avaliku sektori 2006. aasta parim uuendus – eSTAT

2006. aastal möödus 85 aastat Riigi Statistika Keskbüroo asutamisest 1. märtsil 1921. Märkimaks seda tähtpäeva ja rõhutamaks statistika elektroonilise levi kõrval elektroonilist andmekogumist, tuli Statistikaamet välja uue visuaalse identiteedi ja kaubamärgiga Eesti Statistika.

Eesti statistika 85. aasta läheb ajalukku eelkõige kahe sündmusega:

- Statistikaamet võttis kasutusele veebipõhise andmekogumiskanali,
- väliseksperdid hindasid Eesti riikliku statistika süsteemi.

Uus andmeedastuskanal eSTAT

8. veebruaril 2006 avas Statistikaamet ametlikult uue andmeedastuskanali — internetipõhise statistiliste aruannete koostamise ja edastamise kanali eSTAT. Enne seda koguti majandusüksustelt (äriühingud, riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused, kasumitaotluseta organisatsioonid, füüsilisest isikust ettevõtjad jt, edaspidi — ettevõtted) riikliku statistika tegemiseks vajalikke andmeid peamiselt paberaruannetega. Selleks saatis Statistikaamet postiga aruandevormid, mida ettevõtjad täitsid ja seejärel tagastasid. Juba mõnda aega sai samu aruandeid esitada ka Statistikaameti veebilehelt allalaaditavatel MS Exceli vormidel.

Juba 2001. aastast on olnud võimalik kasutada veebipõhist e-maksuametit, eSTAT-i puhul on aga tegemist olulise erinevusega. Kui Maksu- ja Tolliametile peavad igal aastal andmeid esitama kõik ettevõtted, siis Statistikaametile ainult osa neist, sest andmeesitajate koormuse minimeerimiseks kasutatakse riiklikus statistikas valikvaatlusi. See tähendab, et ettevõtted jagatakse teatud tunnuste järgi (nt suurus ja tegevusala) gruppidesse ja igas rühmas tehakse juhuslik valik (spetsiaalne statistiline meetod). Andmeid kogutakse ainult juhuvalikusse sattunutelt. Iga aasta kohta koostatakse selline nimekiri uuesti. Kui suured ettevõtted on selles loetelus peaaegu igal aastal, siis keskmine või väike ettevõtte võib ühel aastal olla aruandekohuslane, järgmisel aastal aga mitte. Seega saavad eSTAT-i andmeedastuskanalina kasutada need ettevõtted, keda Statistikaamet on aruandekohustusest teavitatud.

2006. aastal ootas Statistikaamet statistilisi aruandeid ligikaudu 46 000 ettevõttelt, kellest 17 000 sai vähemalt ühe neist esitada eSTAT-is. Kokku sai 2006. aastal eSTAT-i kaudu edastada 21 statistilist aruannet.

eSTAT-il 4000 peakasutajat

Esimese tööaastaga (8.02.2006–31.01.2007) liitus eSTAT-iga üle 4000 peakasutaja ehk 24% nendest, kellel oli sel ajal võimalik esitada vähemalt ühte aruannet eSTAT-i kaudu. 60% liitunustest on kuni 19 töötajaga ettevõtted. Aruandeid laekus 2006. aastal 12% võimalikust, sest kõik eSTAT-iga liitunud ei edastanud kohe kõiki võimalikke aruandeid selle süsteemi kaudu. Samas on laekuvate aruannete arv iga kuuga suurenenud.

2007. aastal saab eSTAT-i kaudu esitada 77 statistilist aruannet, sh kõiki kuu- ja kvartaliaruandeid. Süsteem hõlmab 22 000 potentsiaalset peakasutajat. See, et 56 aruande lisamisega tuli juurde vaid 5000 potentsiaalset süsteemi kasutajat, näitab, et esimesel aastal valiti eSTAT-i kõige suurema esitajate arvuga aruanded. Ülejäänud aruandeid saab eSTAT-i kaudu esitada paari lähema aasta jooksul.

eSTAT on turvaline

Andmeesitaja näeb eSTAT-is kõiki statistilisi aruandeid, mis tal tuleb Statistikaametile esitada (loetletud on nii need aruanded, mida saab esitada eSTAT-iga, kui ka need, mida veel ei saa). Peale selle on võimalik koostada ja edastada aruandeid, kontrollida neis olevaid andmeid ja parandada täitmisel tekkinud vead, näha oma ettevõtte varem eSTAT-i kaudu esitatud aruandeid jms.

eSTAT-iga saab andmeid esitada turvaliselt, see tagatakse tänapäevaste info-turbemeetmetega. Näiteks saab eSTAT-i siseneda kas Interneti-panga kaudu või ID-kaardiga ning kasutaja arvuti ja eSTAT-i ühendus krüpteeritakse. eSTAT avaneb Statistikaameti veebilehe avalehelt <http://www.stat.ee>.

Kuigi andmeesitaja on ettevõtte, peab eSTAT-i sisenema erasik. Üks isik (kontaktisik) võib esitada mitme ettevõtte aruandeid (nt raamatupidamisfirmas töötav raamatupidaja) ja ühe ettevõtte aruandeid võib edastada ka mitu isikut (nt raamatupidaja, personalitöötaja ja firma juht koostavad erinevaid aruandeid). Selle, kes aruandeid esitada ja muuta saab, määrab ettevõtte ametlik esindaja. Et kontaktisikud pääseksid eSTAT-i, loob Statistikaamet ettevõttele nn peakasutaja, kes saab omakorda anda kasutajaõigusi.

eSTAT on mugav ja aegasäästev

Septembris uuris Statistikaamet koos portaaliga raamatupidaja.ee eSTAT-i tuntust. Valdavalt vastasid veebipõhisele küsimustikule need, kes olid eSTAT-iga kokku puutunud. Ligi 94% eSTAT-i kasutanutest tõdes, et eelistab veebipõhist andmeedastust paberaruannetele — eelkõige mugavuse pärast. Samuti toodi põhjuseks aja ja kulude kokkuvõtte ning hea ülevaade esitatavatest aruannetest. eSTAT-i mittekasutamise põhjusena mainiti harjumust esitada paberaruandeid, tehnilisi raskusi ja asjaolu, et kõiki aruandeid ei saa veel eSTAT-i kaudu edastada.

2006. aasta detsembris tellis Statistikaamet Faktum & Arikolt märksa mahukama eSTAT-i turundusuuringu, et välja selgitada, kuidas suhtuvad uude andmeedastuskanalisse selle praegused ja tulevased kasutajad. Uuringus osales enam kui 500 asutust ja ettevõtet — linna- ja vallavalitsused, riigiasutused, teadus- ja haridusasutused ning eraettevõtted.

Tulemused kinnitasid, et planeeritavad tootearendused on ka andmeesitaja seisukohalt vajalikud (nt meeldetuletus aruande tähtaja lähenemisest, varasemate aastate andmete eeltäitmine jne).

Kasutajad teavad eSTAT-i võimalusi

Üldiselt on kasutajate teadlikkus enamikust eSTAT-i võimalustest suur, mis näitab, et eSTAT-i propageerimisel edastatud sõnum on jõudnud sihtrühmadeni. Siiski on oluline jätkata aktiivset teavitustööd, sest tihti ei kasutata eSTAT-i vähesel hulgal ja motiveerituse tõttu.

eSTAT — 2006. aasta parim avaliku sektori uuendus

Riigikantselei konkursil „Parim uuendus 2006“ pärjati eSTAT peaaühinnaga. See annab tunnistust sellest, et Statistikaamet on välja töötanud midagi vajalikku. Praegu tegeldakse eSTAT-i uuendustega, et muuta süsteem andmeesitajale veelgi mugavamaks. Kavas on kujundada eSTAT-ist kui pelgalt aruannete esitamise kanalist riikliku statistika levitamise vahend, mis tutvustab iga ettevõtte puhul just sellele tegevusalale või suurusgrupile huvipakkuvaid statistikatoteid. Eriti mahukate aruannete korral lisandub võimalus genereerida neid otse ettevõtte raamatupidamissüsteemist ja edastada eSTAT-i kaudu Statistikaametile.

Euroopa statistika tegevusjuhise tagab kvaliteedi

2005. aastal kiitis Euroopa Statistikaprogrammi Komitee heaks Euroopa statistika tegevusjuhise (*Code of Practice*), soovitusi andis ka Euroopa Komisjon. Juhist on tunnustanud ÜRO ja teised rahvusvahelised organisatsioonid. See sätestab viisteist põhimõtet ja ka kriteeriumid, millele peavad vastama riikide statistikasüsteemi institutsiooniline keskkond, statistikaprotsessid ja nende väljundid. Eesmärk on teha sõltumatut, usaldusväärset ja kvaliteetset riiklikku statistikat.

2005. aastal mõtsid Euroopa Liidu riigid enda vastavust tegevusjuhisele. 2006. aastal algasid sõltumatute ekspertide hindamised, mis selle aruande koostamise ajaks on aset leidnud juba seitsmes liikmesriigis: Austrias, Eestis, Hollandis, Itaalias, Küprosel, Prantsusmaal ja Tšehhis. Juhise rakendamist jälgitakse kolme aasta jooksul. 2008. aastal esitab Euroopa Komisjon Euroopa Parlamendile ja Euroopa Nõukogule lõpparuande tegevusjuhise rakendamise kohta Euroopa statistikasüsteemis.

Välisekspertid hindasid Statistikaameti

2006. aasta sügisel hindasid sõltumatud eksperdid Eesti riikliku statistika süsteemi vastavust Euroopa statistika tegevusjuhisele. Kõigepealt korraldati spetsiaalne tarbijauring, mis järgis kõikidele liikmesriikidele ühtseid põhimõtteid. Seejärel panid Statistikaameti töötajad kokku materjali, mis oli ekspertidele kahe kuu jooksul veebis kättesaadav. Kui enesehindamine hõlmas kõiki viitteist põhimõtet, siis töömahu optimeerimiseks anti eksperthinnang kuueteist. 6.–8. novembrini olid Saksa ja Iiri statistikaameti ning Eurostati esindajad Eestis, et hinnata Statistikaameti erialast sõltumatust, volitusi andmete kogumiseks, ressursside piisavust, kvaliteedinõuete järgimist, statistilist konfidentsiaalsust, statistika erapooletust, objektiivsust, kättesaadavust ja selgust.

Ekspertid kohtusid peale Statistikaameti spetsialistide ka statistika tarbijatega ministeeriumidest, äriühingudest, ülikoolidest ja meediast. Kõrgelt hinnati arutelude avatud õhkkonda. Tarbijate esindajad kinnitasid Statistikaameti töötajate antud infot. Igal intervjuueeritava oli suurepärase võimalus kohtuda Euroopa statistikasüsteemi tippspetsialistidega, anda soovitusi Statistikaameti arendamiseks ja saada ekspertidelt kohe tagasisidet. Intervjuudes välja öeldud mõtted ja ettepanekud olid hindamise lõpus koostatud tegevussuuniste alus — nende rakendamist hakkab jälgima Eurostat.

Eestis koheldakse tarbijaid võrdselt, kuid ressursi napib

Ekspertid hindasid väga heaks erialast sõltumatust, volitusi andmete kogumiseks, statistilise konfidentsiaalsuse järgimist, erapooletust ja objektiivsust. Üldiselt anti hea hinnang ka kättesaadavusele ja selgusele. Siiski osutasid mõned tarbijagrupid probleemidele veebilehe kasutamisel ja metoodikakirjelduste puudustele või keerukusele. Kuigi kvaliteeti peetakse Statistikaameti praegu väga oluliseks, soovitati luua kvaliteedinäitajate regulaarse kogumise ja jälgimise süsteem, tõhustada planeerimist (üleminek üheaastaselt riiklike statistiliste vaatluste planeerimiselt mitmeaastasele statistikaprogrammile), luua rahvastiku statistiline register jms. Ressursside puhul märgiti ära võimalikud probleemid heade spetsialistide värbamisel ja motiveerimisel kiiresti muutuval tööturul.

Eriti rõhutati ja toodi Euroopa statistikasüsteemis parimana esile administratiivsete andmete kasutamise seaduslikku tausta ja kõigi kasutajate võrdset kohtlemist andmete avaldamisel.

Nii Eesti kui ka teiste riikide hindamise tulemused on avaldatud Eurostati veebilehel.

Tuulikki Sillajõe
Peadirektori asetäitja

Statistika levi

Aasta uue visuaalse identiteediga

Uue visuaalse identiteedi kasutuselevõtt 2006. aasta veebruaris tähistas uut etappi andmekogumises ja tarbijate vajaduste rahuldamises, sest Statistikaamet pakkus andmeesitajale uue nüüdisaegse andmeedastuskanali ja parandas trükiste kvaliteeti nii sisult kui ka vormilt. Sõnumit, et avalik sektor püüab infoühiskonnas olla inimeste teenistuses, on aastaga edastatud mitme visuaalse identiteedi kandja kaudu — Statistikaameti veebileht, andmeedastuskanal eSTAT ja statistikaväljaanded. Statistikaameti esinduspaberid, andmekogumismaterjalid ja väljaanded on uue kujundusega ning moodustavad tervikliku esteetilise süsteemi. Seetõttu on Statistikaametil täiesti uuenenud nägu. Visuaalse identiteedi järjekindlal rakendamisel on järgmistel aastatel oluline roll Statistikaameti mainekujunduses.

Mida vajab statistika tarbija?

Statistikaametil on palju tooteid, mille hulgast iga tarbija saab valida just endale sobilikku. Suurimaks tarbijaks võib pidada nn tavatarbijat, kes ei kasuta statistikat iga päev ja kes vajab andmete leidmisel sageli juhendamist. Üldjuhul ei ole ta võimeline iseseisvalt infot analüüsima ning eelistab seetõttu peale andmetabelite ka kommentaare ja analüüse. Seega eelistab tavatarbija eri valdkondi käsitlevaid analüütilisi kogumikke. Spetsialistid tarbija tunneb suuremat huvi mingi kindla valdkonna vastu ja vajab selle kohta detailsemaid andmeid. Ta eelistab iseseisvalt kasutada andmebaase, mis võimaldab teha suurest andmehulgast talle vajalikke valikuid. Eraldi tarbijagrupi moodustavad teadlased, kellel on vaja üksikasjalikumat infot, kui on avaldatud väljaannetes ja andmebaasides.

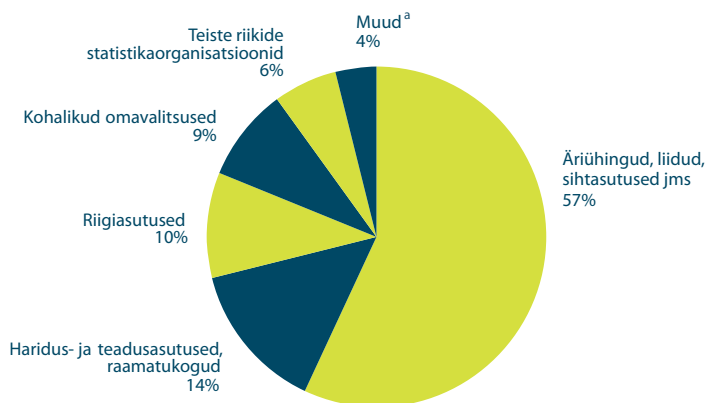
85% statistikaväljaannete tellijatest on Eestist. Ka 2006. aastal olid aktiivsemad äriühingud, liidud, sihtasutused jms, kes moodustasid üle poole tellijate koguarvust. Lisandus 377 uut tellijat, neist 20 välismaalt.

Analüüsi osatähtsus suureneb

Statistikaameti eesmärk on pakkuda tarbijale arvude kõrval rohkem analüüsi. Viimastel aastatel on selle osatähtsus pidevalt suurenenud ja igal aastal avaldatakse uusi analüütilisi väljaandeid. 2006. aastal ilmus viis uut kogumikku: "Säästva arengu näitajad. *Indicators of Sustainable Development*", "Naised ja mehed. *Women and Men*", "Kultuur. 1994–2004. *Culture*", "Rahandussuhtarvud. 1995–2004. *Financial Key Ratios*" ja "Põllumajanduslikud majapidamised. 2005. *Agricultural Holdings*".

Kataloogis "Statistikaväljaanded. 2006. *Statistical Publications*" oli 34 nimetust. Enamik väljaandeid olid kättesaadavad nii trükisena, CD-ROM-il kui ka e-postiga. 2006. aastal levitati statistikaväljaandeid üle 21 000 eksemplari (ligi 2600 rohkem kui aasta varem). Statistikaamet ilmutas senisest enam initsiatiivi toodete ja teenuste tarbijani viimisel — ilmunud trükiseid pakuti potentsiaalsetele huvilistele nii e-posti kui ka telefoni teel. Tarbijate hinnang sellistele turundusmeetmetele väljendus statistikaväljaannete suuremas levis.

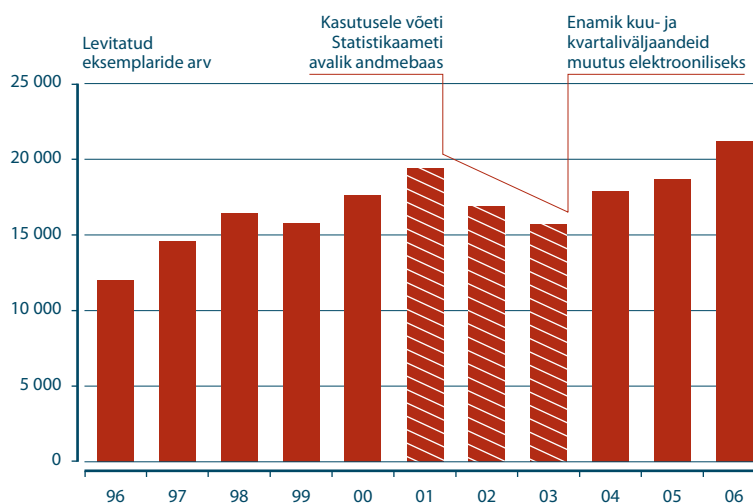
Statistikaväljaannete tellijad, 2006

^a Ajakirjandus, rahvusvahelised organisatsioonid, saatkonnad ja välisesindused Eestis.

2006. aasta enimlevitatud statistikaväljaannete esiviisik sarnanes eelmise aasta omaga. Esimesel kohal oli taas "Minifacts about Estonia" (sh ka vene-, prantsuse- ja saksakeelne väljaanne) — levitatud eksemplaride arv oli üle 16 000. Uustulnukana oli viiendal positsioonil analüütiline kogumik "Naised ja mehed. Women and Men".

Statistikaväljaannete levi, 1996–2006^a

^a Ei hõlma meediaüritustel, messidel, reklaamikampaaniates, Statistikaameti töös jm kasutatud eksemplare.

Statistikaameti veebilehte külastatakse järjest rohkem

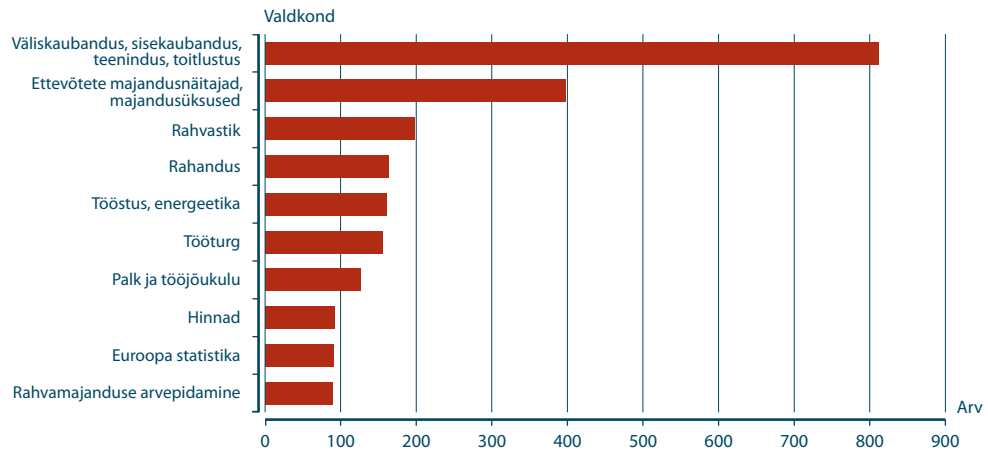
2006. aastal oli Statistikaameti veebilehe külastajaid pool miljonit, leheküljel klikiti 4,2 miljonit korda. Kõige rohkem vaadati avalehte, statistilist andmebaasi ja aruandevorme. E-väljaannetest olid populaarseimad Eesti Põhilised Sotsiaal- ja Majandusnäitajad. *Main Social and Economic Indicators of Estonia*, "2000. aasta rahva ja eluruumide loendus. 2000 Population and Housing Census" (I osa) ja teemaleht "Laps ja sotsiaalne keskkond".

Alates 2001. aastast on Statistikaameti veebilehel tarbijatele kättesaadav avalik andmebaas. See koosneb statistika ja regionaalarengu andmebaasist ning sisaldab infot kõigi statistikavaldkondade kohta. Aasta-aastalt on suurenenud avaldatavate tabelite hulk, küündides 2006. aasta lõpu seisuga peaaegu 2200 tabelini. Avalik andmebaas on kõige kiirem ja mugavam viis statistilist infot leida ning selle kasutajate arv suureneb pidevalt. Möödunud aastal ületas kasutuskordade arv mõnes kuus 70 000 piiri.

Statistikaametist saab tellida teavet

Statistilise info saamiseks on võimalik esitada Statistikaametile teabenõudeid või tellimustöid. Teabenõudega saab tellida juba avaldatud statistikat ning konsultatsiooni Statistikaameti ja Eurostati veebilehelt info leidmiseks. Tellimustöö võimaldab saada detailsemat infot kui väljaannetes ja andmebaasis avaldatud. 2006. aastal täitis Statistikaamet üle 2300 taotluse (enam kui 700 teabenõuet ja üle 1600 tellimustöö), 2005. aastaga võrreldes suurenes teabenõuete arv 131 võrra ja tellimustööde arv vähenes 116 võrra. Endiselt oli populaarseim väliskaubandus: üks kolmandik taotlustest oli sellest valdkonnast.

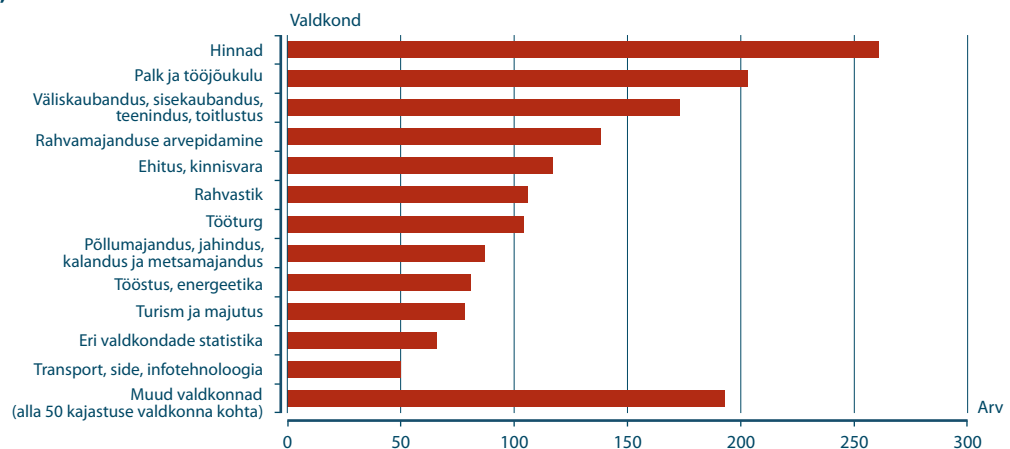
Tellimustööd ja teabenõuded statistikavaldkonna järgi, 2006

Ajakirjandus tunneb riikliku statistika vastu huvi

Statistikaamet jälgib 2001. aastast järjepidevalt 12 meediakanalit — ühte uudisteagentuuri ja 11 ajalehte. Ajakirjanduse huvi riikliku statistika vastu on aasta-aastalt suurenenud. Kui 2001. aastal edastasid meediaväljaanded Statistikaameti või riikliku statistika kohta infot peaaegu 1000 korral, siis 2006. aastal juba enam kui 1600 korral — keskmiselt 138 kajastust kuus. Võrreldes 2005. aastaga kasvas meediakajastuste arv 26%. Kolm populaarsemat statistikavaldkonda olid endiselt hinnad, palk ja kaubandus.

Statistikavaldkondade meediakajastused, 2006

Koostatakse pressi- teateid ja korraldatakse esitlusi

Aastaid on üle poole riikliku statistika meediakajastustest olnud pressiteadete kohta — 2006. aastal 59%. Avaldati 137 pressiteadet, keskmiselt 11 pressiteadet kuus. Oluline on märkida, et meedias kajastati 99% pressiteadetest. Rekordilised kuud olid märts ja detsember, mil ilmus vastavalt 191 ja 181 meediakajastust Statistikaameti või tema avaldatud andmete kohta. Märtsis avaldatakse paljude statistikavaldkondade aastaandmed.

Huvipakkuvamaid väljaandeid esitletakse avalikkusele. 2006. aastal korraldas Statistikaamet ajakirjanikele kolm esitlust. Aasta alguses tutvustati kogumikku "Säästva arengu näitajad. *Indicators of Sustainable Development*" ja anti ÜRO säästva arengu näitajate põhjal ülevaade Eesti jätkusuutlikkusest teiste Euroopa riikide taustal. Suvel esitleti kogumikku "Eesti statistika aastaraamat. 2006. *Statistical Yearbook of Estonia*", mis pakub olulisemat aastastatistikat enamiku eluvaldkondade kohta. Aasta lõpus vahendas Statistikaamet palgauuringu tulemusi kogumiku "Töötasu. 2005. *Earnings*" kaudu, analüüsidis palgatöötajate töötasu (sh soolisi erinevusi). Statistikaameti pressiesitlustel osales keskmiselt kümme ajakirjanikku ja tutvustatud teemasid kajastati meediakanalites keskmiselt 12 korda. Edaspidi on kavas korraldada rohkem esitlusi, sest nende vastu tuntakse huvi. Samuti saab nende kaudu tarbijatelt tagasisidet Statistikaameti väljundi kohta.

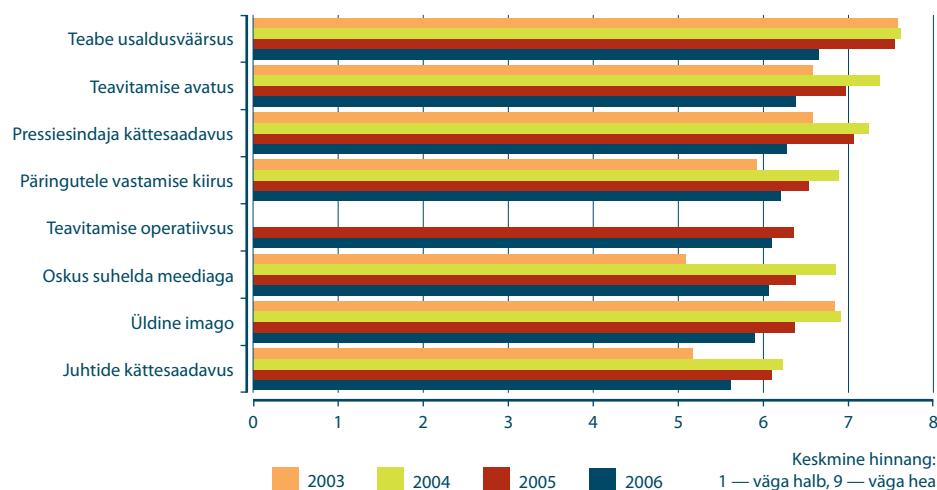
Statistikaamet meedia- suhtluses kolme parema hulgas

2007. aasta alguses korraldas Turu-uuringute AS ajakirjanike seas küsitluse, et saada ülevaade riigiametite ja ettevõtete meediasuhetest. Statistikaamet sai kolmanda koha, ettepoole jõudsid vaid Päästeamet ja Politseiamet. Seekord andis Statistikaametile hinnangu 85 ajakirjanikku, üldhinne meediasuhtlusele oli 6,03 — veidi madalam kui eelmisel aastal.

Eelmise aastaga võrreldes on kõik hinnangud pisut langenud teistelgi asutustel. Statistikaameti tulemused on uuritud grupi keskmisest paremad. Eriti kõrgelt hinnatakse asutuse esindajate teavitamise avatust, kiirust, teabe usaldusväärsust ja teavitamise operatiivsust. Võrreldes eelmise aastaga on paranenud hinnang meediaga suhtlemise oskusele, päringutele vastamise kiirusele ja juhtkonna kättesaadavusele. Veidi langenud on teabe usaldusväärsuse hinnang.

Statistikaametiga tihedamalt suhtlevate ajakirjanike hinnangud on keskmisest kõrgemad.

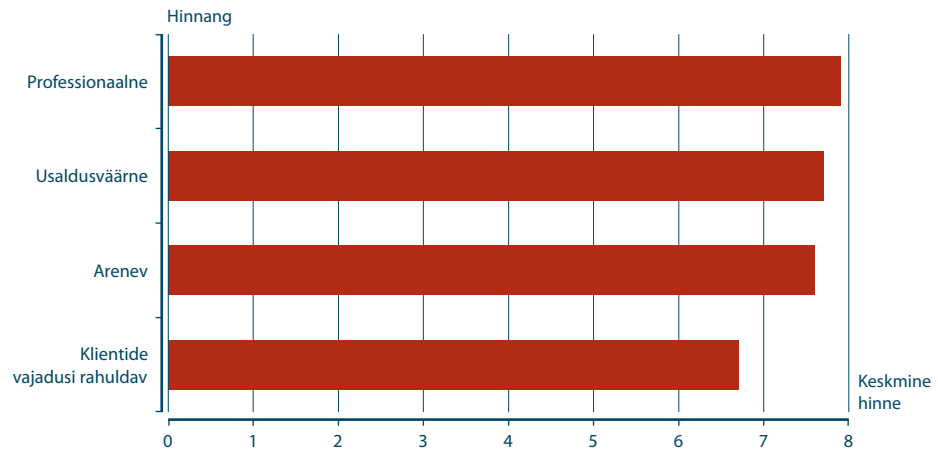
Statistikaameti meediasuhtlusele antud hinnangud, 2003–2006

Tarbija rahulolu on tähtis

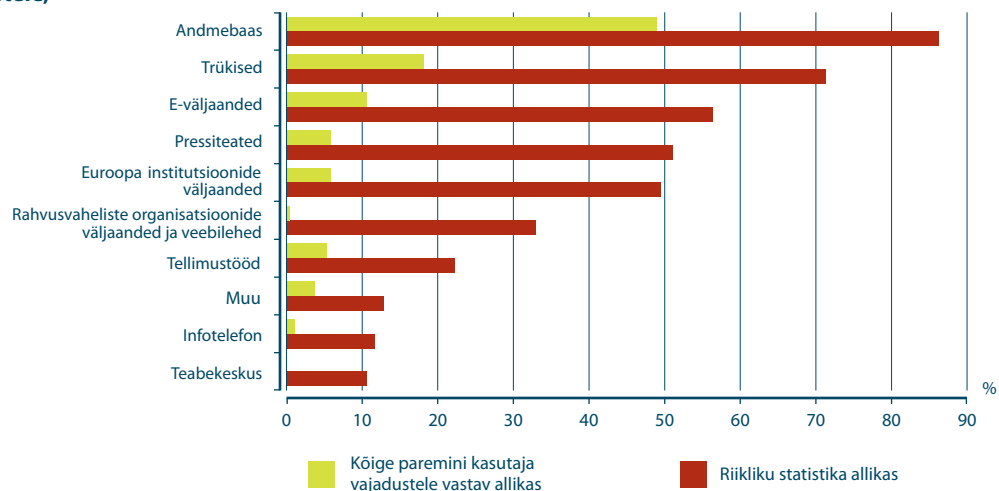
Tarbija rahulolu väljaselgitamiseks korraldati septembris põhitarbijate seas riikliku statistika kasutamise uuring. Selle eesmärk oli teada saada, kas ja millisel määral ollakse rahul riikliku statistika kvaliteediga. Veebipõhisele küsimustikule vastas ligi 200 respondenti. Tulemustest selgub, et Statistikaameti tööga ollakse üsna rahul. Siiski on vaja veel arendada klientide teavitamise võimalusi (sh avaldamiskalendrid, meetodika jne). Samuti soovitakse andmeid kiiremini kätte saada.

Hinnang Statistikaametile statistilise info pakkujana, 2006

Hinnang andmete kvaliteedile (arvesse võeti andmete usaldusväärsust, täpsust ja asjakohasust) oli enimkasutatud valdkondade puhul kümnepallisel skaalal keskmiselt seitse.

Riikliku statistika allikad ja nende vastavus tarbija vajadustele, 2006

Statistilise info hankimisel kasutati kõige rohkem Statistikaameti andmebaasi, trükiseid, e-väljaandeid ja pressiteateid. Statistikaameti andmebaas vastab ka kõige paremini kasutajate vajadustele, järgnevad trükised ja e-väljaanded.

Statistikahuvilised on oodatud teabekeskustes

Statistikaameti teabekeskust külastas 2006. aastal üle 4700 inimese. Aasta jooksul suurenes raamatukogu fond umbes 1400 teaviku võrra. Nüüd on tarbijal võimalik teabekeskuses tutvuda ligi 22 000 teavikuga, mille hulgas on nii Eesti kui ka teiste riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide statistikaväljaandeid. 2006. aastal tegid tarbijad infotelefonile ligi 4000 kõnet.

Alates 2004. aastast on Tallinna teabekeskus ka Euroopa Liidu statistika tugikeskus Eestis. Siin on Eesti suurim valik teiste riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide statistikaväljaandeid. Külastajatel on võimalik kasutada Eurostati andmebaasi ja saada statistika kättesaadavuse kohta infot konsultantidelt.

Statistikateavet saab nüüd ka Tartus

Novembris avati Statistikaameti uus teabekeskus Tartus — statistika on nüüd paremini kättesaadav ka Lõuna-Eesti piirkonnas. Tarbija saab kohapeal tutvuda kõigi Statistikaameti käimasoleval aastal ilmunud ja ka varasemate aastate olulisemate väljaannetega. Samuti on võimalik väljaandeid osta ning esitada teabenõudeid ja tellimustöid. Konsultant aitab leida statistilist infot nii andmebaasist kui ka väljaannetest.

Tallinna teabekeskus

Tartu teabekeskus

Statistikaseltsi konverents keskendus piirkondlikule arengule

Mais toimus Paide kultuurikeskuses Eesti Statistikaseltsi 18. konverents, mille peakorraldaja oli Statistikaamet. Konverentsi teema oli "Eesti piirkondlik areng". See oli mõeldud eeskätt kohalike omavalitsuste, maavalitsuste ja ministeeriumide piirkondliku arengu spetsialistidele, statistikaseltsi liikmetele ning kõigile statistikahuvilistele. Konverentsil osales üle 150 inimese — neist kolmandik olid Statistikaameti töötajad. Töö toimus kahe plenaaristungi ja paralleelsete sessioonidena. Sessioonidel käsitleti järgmisi teemasid:

- piirkondliku arengu jälgimise mõõdikud,
- linnaregioonide areng,
- töö ja sissetulek,
- kaardid ja statistika,
- keskkonna- ja majandusareng.

Statistikaamet võõrustas Balti riikide statistika levitajaid

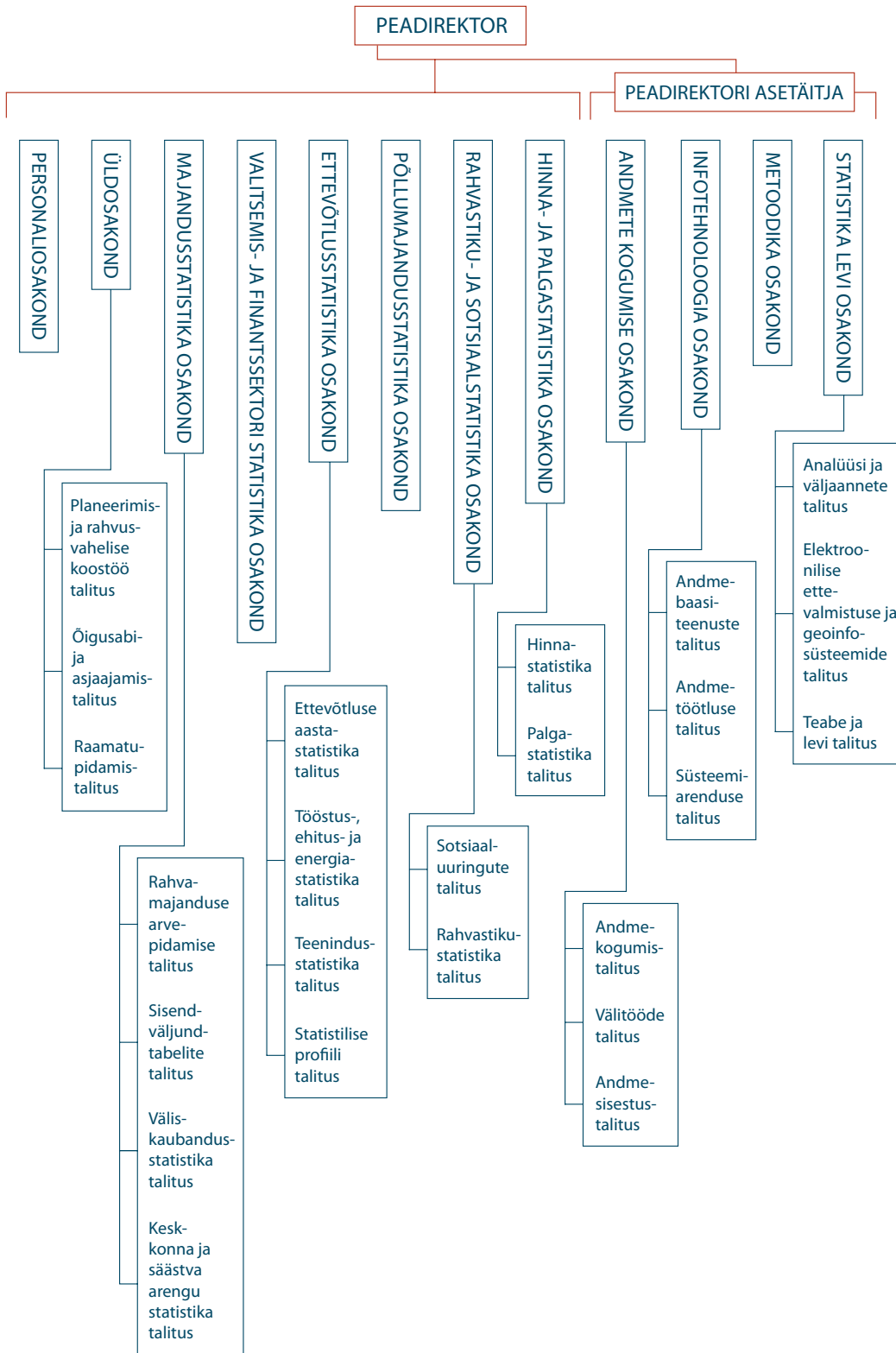
2006. aasta juunis leidis Tallinnas aset Balti riikide statistika levitajate seminar, mida kolme riigi statistikaametid korraldavad kordamööda igal aastal. 2006. aasta põhiteema oli statistikatoodete turundamine, sest statistikaametid tähtsustavad tarbijate arvamust ja on huvitatud nende vajadustele vastavate statistikatoodete avaldamisest. Seminaril osalejad jagasid kogemusi statistikatoodete levitamisest oma riigis. Edasise turundustöö oluliseks suunaks peeti tööd koolide ja ülikoolidega.

Statistikaamet jagab statistika levi kogemusi

Statistikaametil on 2005. aasta detsembrist 2007. aasta juunini käsil Eurostati projekt "Tugi Lääne-Balkani riikidele statistika levi parandamiseks". Projekti käigus korraldati seminarid Makedoonias ja Horvaatias ning Tallinnas, et tutvustada Statistikaameti kogemusi levi valdkonnas (sh geoinfosüsteemid ja regionaalstatistika) kuue riigi üheksale statistikaorganisatsioonile. Projekti lõppedes koostavad riigid oma levipoliitika uuendatud kontseptsiooni.

Eesti statistika aastaraamat. 2006.
Statistical Yearbook of Estonia

Rahvastiku- ja sotsiaalstatistika

Kogumikes käsitleti ühiskonnas toimuvat

Rahvastiku- ja sotsiaalstatistika kogumikud on muutunud analüütilisemaks: rohkem tähelepanu pööratakse ühiskonnaprotsesside kirjeldamisele, vähem suurte andmehulkade esitamisele. Samuti kaasatakse välisautoreid, lisamaks analüüsidele eri valdkondade spetsialistide vaateid. 2006. aastal ilmusid aastakogumikud "Leibkonna elujärg. 2005. *Household Living Niveau*" (ülevaade leibkondadest, nende hõiveseisundist, elamistingimustest ja kulutustest) ja "Tööturg. 2005. *Labour Market*" (eritählepanu tööturu kvaliteedil). "Kultuur. 1994–2004. *Culture*" esitab kultuurivaldkonna ja spordielu trende. Avaldati ka rahvastikusündmuse kajastav kogumik "Rahvastik. 2003–2004. *Population*". Kahe aasta andmed koondati ühte väljaandesse, sest 2003. aastal jäi kogumik andmekaitse probleemide tõttu planeeritud ajal ilmumata. Edaspidi on plaanis sarnast ülevaatlikku kogumikku avaldada kahe aasta tagant vaheldumisi mõnd rahvastiku kitsamat teemat käsitleva analüütilise väljaandega.

Sotsiaalstatistikas uued teemad

Iga-aastaste kogumike kõrval ilmus ka uusi teemasid käsitlevaid väljaandeid — "Naised ja mehed. *Women and Men*" annab ülevaate naiste ja meeste olukorrast praeguses Eesti ühiskonnas. Peale mahukate kogumike avaldati ka lühemaid analüütilisi ülevaateid kuukirjas, samuti jätkus teemalehtede väljaandmine. 2006. aastal koostati teemaleht "Eesti ettevõtja ja tema sissetulek", mis käsitles ettevõtjaid ja nende majanduslikku olukorda. Paaril viimasel aastal on Euroopas (sh Eestis) aktuaalne sotsiaalse tõrjutuse teema, seetõttu lisati 2006. aastal vastav peatükk statistika aastaraamatusse. Peale selle avaldati avalikus andmebaasis esimest korda Laekeni indikaatorid, mis näitavad vaesust ja ebavõrdsust ühiskonnas.

Partneripäev

Sügisel toimus sotsiaaluuringute partneripäev „Statistikaameti küsitlusuuringud: kellele ja miks“, mille eesmärk oli tutvustada küsitlusuuringuid, innustada tarbijat kogutud infot rohkem kasutama, abistada teda andmetega opereerimisel ja tugevdada partnerlussuhteid. Partneripäeval tutvustati seitsme valdkonna uuringuid. Peale selle jagati üldteavet riigiuuringute, nende korraldamise ja andmete kasutamise võimaluste kohta. Osavõtt oli aktiivne ja tekkis elav diskussioon. Osalejate hulgas oli nii neid, kes kasutasid uuringutulemusi iga päev, kui ka neid, kes kuulsid uuringutest esimest korda. Paljud märkisid, et said juurde olulist teavet ja partneripäev julgustas neid uuringute andmeid rohkem kasutama. Ürituse puhul anti välja Statistikaameti küsitlusuuringuid tutvustav partnerileht.

Olulised uuringud jätkuvad

2006. aastal jätkati olulisemate riigiuuringute — tööjõu-uuringu, leibkonna eelarve uuringu, sotsiaaluuringu ja turismi valdkonna uuringute korraldamist. Uuringud on rahvusvaheliselt harmoneeritud. Tööjõu-uuringu ja sotsiaaluuringu tulemused edastatakse pidevalt Eurostatile, see annab Eesti kohta rahvusvaheliselt võrreldavad andmed. Möödunud aastal anti edasi ka leibkonna eelarve uuringu andmed, mis avaldatakse rahvusvahelisel tasemel kord viie aasta jooksul.

Igal aastal keskendutakse põhiuuringutes peale peaesmärgi ka mõnele teisele olulisele teemale — 2006. aastal oli selleks sotsiaalne osalemine ja töölt pensionile siirdumine. Valmistuti tööõnnetuste ja tööga seotud tervisehäirete ning elamistingimuste ja enda tarbeks tootmise andmete kogumiseks 2007. aastal.

Planeeriti uute uuringute korraldamist

Möödunud aastal valmistati ette ka kahte uut uuringut: leibkonna ülduuringut, mis on moodulipõhine ja mida korraldatakse telefoniintervjuuna, ning piiriloendust. Valmis täiskasvanute koolituse uuring ettevõtete jaoks, mille eesmärk on kindlaks teha ettevõtete koolituspoliitika ja töötajate arendamise põhimõtted. Samuti korraldati täiskasvanute pilootküsitlus isiku tasandil, mis peaks andma hea koolitusnõudluse ülevaate. Mõlema uuringu baasküsitlused lõkkusid aastasse 2007.

Hoogustunud on andmemetoodilised tööd

Et igal aastal tuleb juurde üha uusi andmeallikaid, on Statistikaameti üks tegevussuund eri andmeallikate samade väljundite võrdlev analüüs. Näiteks 2006. aastal võrreldi sotsiaaluuringu ja leibkonna eelarve uuringu sissetuleku komponente.

Märkimist väärib asjaolu, et 2006. aastal alustati rahvastiku- ja sotsiaalstatistika süsteemi väljakujundamist administratiivsete andmeallikate baasil. Eesmärk on kasutada väljavõtteid olulisematest andmebaasidest, et toota juurde regionaalset statistikat ja parandada statistika andmebaaside kvaliteeti. Projekt on algusjärgus, kuid edaspidi peaks rahvastikusündmuste tausttunnuste (tegevusala, haridus jms) kvaliteet tublisti paranema. Samuti võimaldab administratiivsete andmete kasutuselevõtt toota olulisemat sotsiaal-majanduslikku statistikat omavalitsusüksuse tasandil. Peale rahvastikuregistri hakatakse kasutama Kodakondsus- ja Migratsiooniameti, Eesti Hariduse Infosüsteemi, tulumaksukohuslaste andmebaasi ja ehitisregistri andmeid. Administratiivsete andmeallikate laialdasem kasutamine vähendab vaatlusandmete küsimuste mahtu ehk vastajakoormust — seega kulub regulaarstatistika standardväljundi koostamisele vähem aega ja jõudu.

Andmekvaliteet paraneb

Andmete kvaliteedi tagamiseks tehakse rahvastikustatistikas pidevat koostööd andmeesitajatega: perekonnaseisumetite ja kohalike omavalitsustega. 2006. aasta märtsis saadeti neile lühike statistiliste andmete täitmise juhend, kus olid välja toodud peamised eksimused. Lisatud olid ka joonised andmete kvaliteedi kohta perekonnaseisumetites ja kohalikes omavalitsustes maakonna järgi. Hilisem analüüs näitas andmekvaliteedi märgatavat paranemist.

Andmed avaldatakse kiiremini

Küsituleja elektroonilise tööaruande kasutuselevõtuga astuti viimane samm küsitluse üleminekuks sülearvutitele, mis lühendab uuringute tööprotsessi. Siiani on tööjõu-uuringu kvartaliandmeid avaldatud hiljemalt 55 päeva pärast kvartali lõppu ja aastaandmeid järgmise aasta märtsis. Alates 2007. aasta teisest kvartalist saab infot avaldada senisest kümme päeva varem — 45 päeva pärast kvartali lõppu. 2006. aasta aastakeskmised andmed esitati statistika andmebaasis koos 2006. aasta neljanda kvartali andmetega 2007. aasta veebruaris.

Valmistatakse 2011. aasta rahvaloenduseks

Kuigi järgmist rahvaloendust ei ole võimalik korraldada täielikult registripõhisena, kavatseb Statistikaamet selle ettevalmistamisel kasutada nelja põhiregistrit:

- rahvastikuregister ja maksukohuslaste register koos 2000. aasta loenduse isikustatud andmebaasiga, et moodustada üldkogum ehk Eesti alaliste elanike andmebaas;
- ehitisregister koos 2000. aasta hoone ja eluruumi andmetega, et moodustada hoonete ja eluruumide üldkogum;
- Eesti Hariduse Infosüsteem, et saada andmeid õppijate kohta ja uuendada elanike haridustaseme andmestik.

2000. aasta rahvaloenduse isikustatud andmete kasutamine võimaldab vähendada uue loenduse korraldamise hinda ja parandada selle kvaliteeti. Samuti on sel juhul regulaarse rahvastikustatistika kvaliteet parem juba enne järgmist rahvaloendust. Elanikke tahetakse esmalt küsitleda Interneti teel (e-loendus), seejärel intervjuuerida sülearvutite abil. Suhtumine e-loendus on eelmise aastaga võrreldes muutunud positiivsemaks — seda just vanemaalaste hulgas. Viimast võib seletada arvutioskuse paranemise ja e-teenuste kasutajate arvu suurenemisega ning kättesaadavama Interneti-ühendusega.

Rändestatistikaga on probleeme

Üks Statistikaametis arendatavaid valdkondi on rändestatistika. Rändesuundumusi on võimalik analüüsida rahvastikuregistri andmete alusel. Samas on teada, et see ei peegelda rändesuundumusi adekvaatselt: tegelike elukohavahetuste andmed on

puudulikud. 2006. aastal kaaluti rändeandmete kasutuselevõttu piirkondliku rahvaarvu arvestamisel ja vastavaid ümberarvutusi alates 2000. aastast. Analüüs näitas, et rahvastiku soo-vanusjaotusele rändeandmete lisamine ei paranda rahvastiku piirkondlikku arvestust. Kahjuks on 2000. aasta rahvaloenduse isikustatud andmebaas juriidiliste takistuste tõttu spetsialistidele suletud. Välisrände andmete kvaliteedi parandamiseks on alustatud koostööd Kodakondsus- ja Migratsioonimetiga ning uuendatud andmevahetuslepingut rahvastikuregistriga. Kõige olulisem on siiski inimeste tegeliku elukoha registreerimine rahvastikuregistris. Selleks peaksid muutuma inimeste hoiakud ja suurenema registreeritud elukoha tähtsus ametlikus asjaajamises.

Statistikaamet aitab luua surmaregistrit

2006. aastal alustati ettevalmistusi surmaandmete üleviimiseks Statistikaametist Tervise Aengu Instituudi juurde loodavasse surmaregistrisse. Selleks tehakse koostööd Sotsiaalministeeriumiga. Surmaregister peaks tööd alustama 2008. aasta alguses. Möödunud aastal jätkati varasemate aastate surmaandmete sisestamist. Surmapõhjuste andmebaasi täiendati aastate 1986–1988 andmetega — selle töö tulemus on aegpidev andmestik 1983.–2005. aasta kohta.

Põhjalikum kultuuristatistika

Rahvastiku- ja sotsiaalstatistika üks prioriteete on ka kultuuristatistika andmete kiirem ja täielikum avaldamine Statistikaameti veebilehel. Kui seni esitati vaid kultuuriasutustelt ja -ettevõtetelt (teatrid, muuseumid, filmitootjad jne) kogutud infot, siis peagi täieneb andmebaas ka riiklikest isiku-uuringutest pärit andmetega (kultuurikaupade omamine, kultuurielus osalemine jms). Kultuuristatistika parema kasutatavuse ja mõistetavuse huvides alustati 2006. aastal andmebaasi tabelitele meetodikakirjelduste lisamist.

Rahvastiku- ja sotsiaalstatistika väljaanded 2006. aastal

Kultuur. 1994–2004. *Culture*

Leibkonna elujärg. 2005. *Household Living Niveau*

Naised ja mehed. *Women and Men*

Rahvastik. 2003–2004. *Population*

Tööturg. 2005. *Labour Market*

Hinna- ja palgastatistika

Hinnaindekseid tuleb juurde

2006. aastal jätkas Statistikaamet tarbijahinnaindeksi, tööstustoodangu tootjahinnaindeksi, ekspordihinnaindeksi, impordihinnaindeksi, ehitushinnaindeksi, remondi- ja rekonstrueerimistööde hinnaindeksi, põllumajandussaaduste tootjahinnaindeksi ja põllumajandussaaduste tootmise vahendite ostuhinnaindeksi avaldamist. Äriteenuste tootjahinnaindeksitest alustati esimesena raamatupidamisteenuste hinnakorjet ning valmistati ette õigus- ja puhastusteenuse tootjahinnaindeksite hinnakorjet.

2006. aastal jätkati tarbijahindade harmoneeritud indeksi kõigi kohustuslike alajaotuste kohta andmete edastamist Eurostatile. Riikide vahel võrreldavate indeksite saamiseks on selle indeksi arvutamine rangelt reglementeeritud Euroopa Liidu õigusaktidega.

2006. aasta oktoobris juurutati regulaartootmisse konstantse maksumääraga tarbijahindade harmoneeritud indeks (aegread alates 2003. aasta jaanuarist), mis näitab tarbijahindade harmoneeritud indeksi muutumist tingimusel, et maksud on aasta jooksul konstantsed.

Endiselt arvutatakse palgastatistika näitajaid

2006. aastal jätkas Statistikaamet andmete avaldamist tegevusala, maakonna ja omaniku liigi järgi järgmiste näitajate kohta: keskmine brutokuupalk, keskmine rahaline brutotunnipalk, keskmine netokuupalk, keskmine kuutööjõukulu töötaja kohta, keskmine brutotunnipalk, keskmine tööjõukulu tunnis ja töötatud tunnid ühe töötaja kohta. Endiselt publitseeriti ka tunnipalkasid ametiala ja soo ning tegevusala ja ametiala pearühma järgi. Samuti arvutasid palgastatistikud tööjõukuluindeksit, tööjõukuluindeksit ilma ebaregulaarse preemia ja lisatasuta, palgaindeksit ning sotsiaalmaksete ja -hüvitiste indeksi tegevusala ja agregeeritud tegevusala grupi järgi. Ka nende indeksite arvutamine on reglementeeritud Euroopa Liidu õigusaktidega, et riikide andmeid saaks võrrelda.

2005. aastal korraldatud kvartaliuuringu "Tööjõu liikumine ja vabad ametikohad" ja aastauuringu "Vabad ametikohad ametialade järgi" tulemused võimaldasid käivitada regulaartootmise 2006. aastast.

Igal neljandal aastal korraldatava uuringu "Tööandja kulutused töötajatele" andmebaasi korrastamine jõudis lõpule ja 2004. aasta tulemused edastati Eurostatile. Andmeid võrreldi tööjõu-uuringu, ettevõtluse aastauuringu ja majandusstatistika tulemustega ning analüüsiti andmete kvaliteeti. Selle põhjal valmis kvaliteediaruanne, mis edastati samuti Eurostatile.

Esimest korda leiti töötasu detšiilid ja mediaan

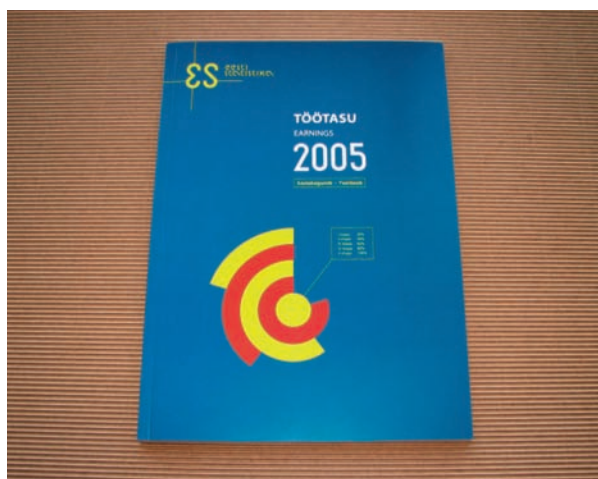
Uuringu "Töötasu struktuur 2005" tulemused avaldati väljaandes "Töötasu. 2005. Earnings", mis leidis elavat vastukaja. Esimest korda kaeti selle uuringuga kõik tegevusalad ning sellest tulenevalt oli võimalik leida töötasu, töötasu detšiilid ja mediaan kogu Eesti kohta.

Osaleti võrdlusprogrammides

Nagu ka varasematel aastatel kogus ja edastas Statistikaamet Eurostatile Euroopa võrdlusprogrammis (*European Comparison Programme — ECP*) osalemiseks vajalikud andmed. Uus mahukas töö oli osalemine maailma võrdlusprogrammis (*International Comparison Programme — ICP*), mida kureerib Maailmapank. Täisprogrammiga osalevad riigid on oma piirkonna esindajad, kelle kaudu ühendatakse ülejäänud riigid maailma võrdlusprogrammiga. Maailm on jagatud kuueks regiooniks. Eesti esindab koos Ühendkuningriigi, Sloveenia ja Jaapaniga Eurostati/OECD piirkonda.

Hinna- ja palgastatistika väljaanded 2006. aastal

Ehitushinnaindeks. *Construction Price Index* (elektroniline kvartalibülletään)
Töötasu. 2005. *Earnings*

Majandusstatistika

Uuendati SKP arvestusmetoodikat

Pakkumise ja kasutamise tabelid on Euroopa Liidu nõuete järgi sisemajanduse koguprodukti (SKP) regulaarsete arvestuste jaoks koordineeriv raamistik. Seetõttu uuendas Statistikaamet 2006. aastal põhjalikult SKP arvestusmetoodikat vastavalt pakkumise ja kasutamise tabelite süsteemile ning korrigeeris SKP arvestust alates 2000. aastast. SKP muudatus hõlmas nii metoodika täpsustusi kui ka üksikasjalikumate administratiivsete lisaandmeallikate kasutamist. Uuendatud metoodika alusel arvatud SKP suurenes ajavahemikul 2000–2005 jooksevhindades 2,7–4,9% ja püsivhindades 2,7–6,0%.

2007. aastal jätkatakse 1995.–1999. aasta aegridade korrigeerimist. Samuti koostatakse pakkumise ja kasutamise tabelid jooksevhindades 2003. ja 2004. aasta kohta, et avaldada nimetatud aastate lõplik SKP jooksevhindades.

Avaldati maakondade SKP

2006. aastal avaldas Statistikaamet esimest korda maakondade SKP (jooksevhindades) 2000.–2004. aasta kohta. See esitati agregeeritud kujul, s.o vaid kolme tegevusala grupi ehk primaar-, sekundaar- ja tertsiaarsektori kohta.

SKP avaldatakse kiiremini

Et vastu tulla statistika tarbijate soovile ja arvestada Euroopa Liidu nõudeid, alustati 2006. aastal ettevalmistusi SKP avaldamistähtaegade lühendamiseks — minnakse üle kvartaalse majanduskasvu kiirhinnangu avaldamisele 45. päeval pärast arvestusperioodi lõppu senise 65. päeva asemel. Samuti lühendatakse esialgse kvartaalse SKP avaldamistähtaega 70 päevani senise 90 päeva asemel.

Ümberkorraldused väliskaubandusstatistikas

2006. aastal möödus kaks aastat Eesti liitumisest Euroopa Liiduga ja sellega kaasnenud suurtest ümberkorraldustest väliskaubandusstatistika tootmisel. Tollideklaratsioonide liikmesriikidevahelises kaubavahetuses asendas Intrastati aruanne, mida ettevõtted hakkasid esitama otse Statistikaametile.

Kõik Intrastati aruanded ei laeku õigel ajal

Kahe aastaga on andmeesitajatel tekkinud juba päris hea ettekujutus Intrastati aruande olemusest ja andmete esitamise vajalikkusest. 2006. aasta veebruarist saab Intrastati aruannet esitada ka Interneti-keskkonna eSTAT kaudu (säilis ka senine MS Exceli põhinev aruandevorm). Probleeme on siiski esitamistähtaegadest kinnipidamisega ja esitatavate andmete kvaliteediga. Selle tulemusel ei ole esialgne avaldatav väliskaubandusstatistika päris täpne. Lähemate aastate peaeesmärk ongi parandada andmete kvaliteeti ja suurendada aruannete laekumist õigel ajal.

Paranes meeldetuletuste saatmise süsteem

2006. aastal rakendus uus meeldetuletuskirjade saatmise süsteem, mille töötas välja andmete kogumise osakond koostöös väliskaubandusstatistika talitusega.

Nüüd saadetakse meeldetuletuskirjad andmeesitaja e-posti aadressile — see aitab kokku hoida paberit ja postituskulusid. Iga puuduoleva aruande kohta saadetakse kaks elektroonilist meeldetuletuskirja: esimene umbes viis päeva pärast aruande esitamise tähtaega (20. kuupäeva paiku) ja teine järgmise kuu 10. päeval. Et kõigil ettevõtetel pole kahjuks kehtivat e-posti aadressi, saadetakse kord kvartalis kõigi puudevate aruannete kohta ka traditsiooniline paberil meeldetuletus. Loodetavasti aitab uus süsteem ettevõtetel senisest paremini oma aruandekohustust täita ja esitamistähtaegadest kinni pidada.

Intrastat muutus lihtsamaks

2006. aastal muutusid oluliselt statistilised läved, millega on seotud Intrastati aruande esitamise kohustus. Kui 2004. ja 2005. aastal oli statistiline lävi miljon krooni, siis 2006. aastal oli see kaks miljonit krooni. Aruannet ei pidanud enam esitama ettevõteted, kelle kauba saabumise või lähetamise käive kaubavahetuses Euroopa Liidu riikidega jäi alla kahe miljoni krooni. Võrreldes 2005. aastaga kadus saabumise aruande esitamise kohustus enam kui 1200 ettevõtetel, kauba lähetamise aruannet ei pidanud enam edastama 900 väiksema käibega ettevõtet.

Statistikaamet ei rakendanud siiski Euroopa Liidu regulatsioonides ette nähtud võimalust loobuda netomassi kogumisest nende kaupade puhul, millel on kombineeritud nomenklatuuris olemas lisamõõtühik. Netomassi kadumisega oleksid katkenud mitmed statistilised aegread ja keerukamaks oleks muutunud andmete avaldamine agregeeritud kujul. See ei oleks kindlasti rahuldanud tarbijaid, samuti ei oleks nimetatud muudatus vähendanud aruannete mahtu ega kirjete hulka.

Intrastati arendatakse koostöös Eurostatiga

Eurostat arendab ja koordineerib Intrastati süsteemi liikmesriikides ning avaldab liikmesmaade esitatud andmete alusel koondstatistikat Euroopa Liidu kohta. 2006. aastal käis Statistikaametis Eurostati väliskaubandusstatistika üksuse juht, et tutvuda Intrastati süsteemi korraldusega Eestis. Peale Statistikaameti külastati ka Maksu- ja Tolliametit, et saada ülevaadet tollideklaratsioonidelt väliskaubandusinfo kogumisest. Visiidi tulemusel valmis raport, milles muu hulgas esitati ettepanekud Eesti väliskaubandusstatistika tootmise süsteemi arendamiseks ja täiustamiseks.

Endiselt osales Statistikaamet Eurostati Intrastati süsteemi töögruppides. 2006. aastal liituti tööruhuga, mis hakkab tegelema Intrastati lihtsustamisega, sest praegune süsteem on siiski päris keerukas ja seetõttu andmeesitajatele koormav.

Möödetakse Eesti jätkusuutlikkust

2006. aastal koostati Eesti säästva arengu strateegia põhjal säästva arengu näitajate kogum, mille eesmärk on mõõta Eesti jätkusuutlikkust. See eeldas sotsiaalteadlaste, ökoloogide, majandusteadlaste ja Statistikaameti koostööd. Eesti on vähete riikide seas, kelle eesmärk on ka kultuuriruumi elujõulisuse tagamine — suur väljakutse oli kultuurivaldkonna näitajate defineerimine. Töö säästva arengu näitajate meetodika ja andmetega on keskkonna ja säästva arengu statistika talituse prioriteet ka edaspidi.

Uued näitlikustamise meetodid

Säästva arengu visualiseerimisel keskenduti statistikaselti aastakonverentsi tõttu piirkondlikule mõõtmele. Peale traditsioonilise näidikulaua tarkvara, millega kuvatakse paremusjärjestusi ja koondindekseid ning seoseid ja vastuolusid erinevate eesmärkide saavutamisel, töötati 2006. aastal välja kaks uut näitlikustamise meetodit. Esiteks paigutati omavalitsusüksused keskkonna ja sotsiaal-majanduslike näitajate järgi nn jätkusuutlikkuse maastikule. Teiseks kasutati arenguprotsesside visualiseerimiseks animatsiooni sotsiaal-majanduslike tingimuste ja kuritegevuse seostest Eesti maakondades viimasel kümnendil.

Jäätmetatistika määrase täitmine

Viimasel viiel aastal on keskkonna ja säästva arengu statistika talitus osalenud jäätmetatistika määrase väljatöötamisel Eurostati töögruppides ja rakkerühmades. Kauaoodatud määrus on vastu võetud ja 2006. aasta oli esimene aruandeaasta. Määrase nõuete täitmiseks ja meetodika koostamiseks on Eestis korraldatud neli katseuuringut. Nii oli eelmisel aastal suureks väljakutseks jäätmetatistika määrasega nõutud põhilise andmekoosluse tootmine: jäätmete tekke hindamine jäätmeliigi ja majandusharu kaupa. Andmed esitati Eurostatile õigel ajal ja eksperdid andsid andmete kvaliteedile ja rakendatud meetoditele positiivse hinnangu.

Majandusstatistika väljaanded 2006. aastal

Eesti rahvamajanduse arvepidamine. 2004. *National Accounts of Estonia*

Keskkond. 2005. *Environment*

Keskkond arvudes. 2005. *Environment in Figures*

Keskkonnakaitsekulutused. 2004. *Environment Protection Expenditures* (elektroniline kogumik)

Säästva arengu näitajad. *Indicators of Sustainable Development*

Väliskaubandus. 2005. *Foreign Trade*

Valitsemis- ja finantssektori statistika

Riigi rahandusstatistika muutus kättesaadavamaks

2006. aastal paranes oluliselt riigi rahandusstatistika kättesaadavus. Statistikaameti andmebaasis korrastati majandusstatistika alajaotuses rahanduse valdkonna andmetabeleid ja lisati detailsemaid andmeid: nii on ainuüksi riigi- ja kohalikesse eelarvetesse laekunud maksude kohta võimalik andmeid vaadata nii kuu, kvartali kui ka aasta kaupa. Peale selle täiendati rahvamajanduse arvepidamise süsteemis kirjendatud valitsemissektori rahandusstatistika andmetabeleid. Valitsemissektori tulused ja kulused on võimalik vaadelda erinevas löikes: allsektori, kvartali või aasta järgi, valitsemisfunktsiooniti ning konsolideerituna. Samuti on valitsemissektori ühe olulisema näitaja, võlataseme kujunemist demonstreerivad andmetabelid detailsemad kui varem.

Peale selle on statistika andmebaasist võimalik leida ka täielik valitsemissektori kvartali finantskonto andmestik. Kõikide rahandusstatistika tabelite näitajate juurde on lisatud tehingute koodid Euroopa rahvamajanduse arvepidamise süsteemi (ESA95) järgi, mis võimaldab statistika tarbijal huvipakkuvaid näitajaid senisest paremini üles leida ja rahvusvahelisi võrdlusi teha.

Riigi rahandusstatistikat tutvustatakse laiemalt

Oktoobris paigutati Statistikaameti veebilehele valitsemissektori rahanduse valdkonna alajaotus, kus on ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse materjalid: Euroopa Komisjonile esitatavad aruanded koos lisadega ja aruannete koostamise aluseks olevad juhendmaterjalid; peale selle hulgaliselt viiteid õigusaktidele ja Eurostati vastavasisulistele teemakäsitlustele.

Tulevikuplaanid

2007. aastal on kavas täiendada veebilehe valitsemissektori rahanduse valdkonda selgitavate materjalidega valitsemissektori tulude ja kulude arvestuse ning rahvamajanduse arvepidamise kontode kujunemise kohta, samuti alustada kaks korda aastas regulaarselt uuendatava valitsemissektorisse klassifitseeritavate majandusüksuste nimekirja avaldamist. Plaanis on esitada veebilehel ka finantssektori statistikat tutvustavaid materjale. Peale selle revideeritakse koostöös majandusstatistikutega rahvamajanduse arvepidamises valitsemis- ja finantssektori näitajaid aastate 1995–1999 kohta ning tegeldakse meetodiliste arendustöödega sisemajanduse koguprodukti (SKP) näitajate püsivhinnas kajastamiseks aheldamise meetodil. Kõik revideeritud andmed lisatakse statistilisse andmebaasi, mis pikendab tublisti seni avaldatud andmeseeriaid ning parandab analüütikute töö kvaliteeti.

Ettevõtlusstatistika

Avaldati kaks uut väljaannet

2006. aastal ilmus ettevõtluse valdkonnas kaks uut väljaannet: taskuteatmik "Ettevõtlus Eestis. *Business in Estonia*" ja juubelikogumik "Rahandussuhtarvud. 1995–2004. *Financial Key Ratios*". Taskuteatmik pakub huvi kõigile, kes puutuvad igapäevaelus suuremal või vähemal määral kokku ettevõtlusega. Peale üldiste näitajate sisaldab see põhjalikum infot Eesti jaoks tähtsate tegevusalade kohta. Teatmik on kajastatud ka palju muud huvitavat, nagu ettevõtete demograafia, infotehnoloogia areng, teadus- ja arendustegevuse kulutused, ettevõtete omandisuhted jm. Analoogne väljaanne on uuesti plaanis kahe-kolme aasta pärast.

Kogumik "Rahandussuhtarvud. 1995–2004. *Financial Key Ratios*" valmis koostöös Tallinna Tehnikaülikooli emeriitdotsentidega ja on mõeldud eelkõige spetsialistidele. Selles vaadeldakse asendikeskmisi suhtarve, mis iseloomustavad ettevõtete majandustegevust eri aspektidest — juurdekasv, tasuvus, majanduslik aktiivsus ja likviidsus koos finantsvõimendusega.

Ettevõtlusstatistikat tutvustatakse ka muul viisil

2006. aastal toodeti ja avaldati statistika andmebaasis esimest korda ettevõtluse demograafia andmestik maakonna kaupa, seda esitleti ka statistikaseltsi 18. konverentsil „Eesti piirkondlik areng“. Ettekanne leidis elavat vastukaja. Jätkus töö statistika ja regionaalarengu andmebaasi tabelite tarbijasõbralikumaks muutmiseks — tabelleid täiendati metoodilise lisainfoga ja täpsustati mõisteid. Mitmes valdkonnas, nagu energia, transport ja teenindus, lisandusid andmebaasi uued tabelid.

Juulis tehti kogumiku „Eesti statistika aastaraamat. 2006. *Statistical Yearbook of Estonia*“ pressiesitlusel ettekanne "Eesti ehitusturu areng viimasel kümnendil", milles kajastati ehitus- ja kinnisvarastatistikat. Oktoobris esineti Äripäeva koolituskeskuse koolitusel "Turunduseelarve 2007" ettekannega "Millist tuge pakub ettevõtlusstatistika turundustöö kavandamisel". Selles anti põgus ülevaade statistilistest andmetest, mida turundusspetsialistid saaksid oma tegevuse planeerimisel kasutada. Novembris ilmus Äripäevas artikkel "Äripäev liialdas järelustes", milles selgitati tarbijatele kinnisvaratehingute statistika põhimõtteid ning kasutamise- ja tõlgendamisevõimalusi.

Eesmärk vähendada andmeesitajate koormust

Järjest enam vajatakse arvandmeid, hindamaks maailmaturu muutusi ja Euroopa Liidu laienemise mõju majandusele. Nüüdisaegse statistikasüsteemi eesmärk on kvaliteetse statistika tootmine andmesubjekti koormust suurendamata. Seega lähtuvad Euroopa Liidu liikmesriigid (sh Eesti) põhimõttest, et esmajärjekorras tuleb kasutada juba kogutud andmeid ning riiklikes registrites ja andmekogudes sisalduvat infot. Siiski ei ole ettevõtlusstatistikas võimalik täielikult üle minna administratiivsetele andmetele, sest andmekogumise eesmärgid on erinevad. Samuti ei koguta administratiivsetesse registritesse kõiki vajalikke näitajaid.

Jätkus aktiivne koostöö Maksu- ja Tolliametiga maksustamisandmete kasutamiseks ettevõtlusstatistikas. Põhjanaanabrite kogemustele tuginedes koostatakse vaatluse „Müügituulu jaekaubanduses“ põhjal statistika tootmise meetodikat Maksu- ja Tolliameti käibedeklaratsioonide andmetel. Läbirääkimised algasid ka Sideameti andmete kasutamiseks. Selleks on vaja elektroonilise side seaduse muudatust, et Statistikaamet saaks vastavate andmete kasutamise loa. 2006. aastal vahetati intensiivselt infot ka Maa-ametiga eesmärgiga alustada kinnisvarastatistika tootmist Maa-ameti kinnisvaratehingute andmebaasi alusel. Seeläbi vabaneksid notarid aruande „Kinnisvara“ esitamise kohustusest. Suuremahuline andmeallikas ettevõtluse aastastatistikas on äriühingute majandustegevuse aastaaruanded, mida esitatakse registrite ja infosüsteemide registrile (RIK). Praegu nende aruannete andmestikku statistika tootmisel suures ulatuses kasutada ei saa: andmete elektroonilisele kujule viimise aeg ei vasta Statistikaameti vajadustele, samuti ei sisestata andmebaasidesse kogu infot. RIK-iga on sõlmitud koostööleping nende kitsaskohtade kõrvaldamiseks.

Arenes transpordi- statistika

2006. aasta teisel poolaastal sai alguse transpordistatistika katseprojekt, mille eesmärk on parandada maanteetranspordistatistika kvaliteeti ja levitamist. Peale selle osales Statistikaamet mitmes Eurostati korraldatavas transpordistatistika uuringus. Vastati näiteks meretranspordistatistika küsimustikele ja koostati meetodiline ülevaade meretranspordistatistika tootmisest. Muu hulgas aitas ettevõtlusstatistika osakond koostöös Lennuameti ja Tallinna lennujaamaga juurutada lennundusstatistika seadust. Peale selle osaleti rahvusvahelise transpordistatistika kaupade klassifikaatori uue versiooni (kasutuselevõtt aastal 2008) väljatöötamisel. 2006. aastal katsetas Eesti Eurostati ettepanekul ka meretranspordistatistika andmetööstustarkvara uuendatud versiooni, mis tõhustab andmekontrolli, võimaldades parandada avaldatava statistika kvaliteeti ja lühendada andmete avaldamise aega. Pärast katsetamist võeti programm Euroopa Liidu liikmesriikides kasutusele.

Ettevõtete grupid on uus teema

Möödunud aastal jätkati tööd suhteliselt uue ja kiiresti areneva valdkonna — ettevõtete gruppidega. Selle eduka arengu eeldus on jällegi hea koostöö administratiivsete infoallikatega. Selleks sõlmis Statistikaamet 2006. aastal andmeedastamise lepingu Eesti Väärtpaberikeskusega. Koos Hollandi kolleegidega hinnati majandusüksuste statistilisse registrisse kantud Eestis tegutsevate residentsete ja välismaalt kontrollitavate ettevõtete gruppide andmestiku kaetust ja kvaliteeti. Tulemused näitavad, et edaspidi on võimalik anda Eurostatile adekvaatset infot Eesti territooriumil tegutsevate ettevõtete gruppide kohta.

Osaleti täiendus- koolitustel ja projektides

Kompetentsi hoidmiseks ja arendamiseks osalesid ettevõtlusstatistikud täienduskoolitustel (mikro- ja makroökonomika, statistiliste mudelite ja arvutikoolitused, samuti eesti keele korrektse kasutamise ja ajajuhtimise teemad). Võeti osa konverentsist „Eesti aasta auto 2006“, infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni teabemessist „Kontakt 2006“, raamatupidamise aastakonverentsist „Aktiva 2006“, Äripäeva seminarist „Aastaruanne 2006“ ning ehituskonverentsidest „Kuidas ehitada hästi“ ja „Mis tegelikult kinnisvaraturgudel toimub“.

Jätkus koostöö Balti riikide kolleegidega. 2006. aasta mais toimus Riias korraline kohtumine statistilistel eesmärkidel asutatud majandusüksuste registrite teemal. Erilise tähelepanu all oli ettevõtluse demograafia areng, registriandmete kvaliteedi mõõtmise kasutuselevõtt ja majandusüksuste tegevusalade klassifikaatori uuele versioonile ülemineku ettevalmistamine. Septembris kohtuti Jurmalas, kus vahetati kogemusi infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni statistika valdkonnas.

Jagati kogemusi

2006. aastal jätkati koos Rootsi statistika keskbürooga Balkanimaade nõustamist ettevõtlusstatistika valdkonnas. Mais külastasid Statistikaametit kolleegid äsja iseseisvunud Montenegrost. Neile esitati ülevaade ettevõtluse aastastatistika ja statistilise profiili töökorraldusest. Septembris oli Belgradis kahepäevane rootslaste korraldatud seminar Albaania, Montenegro ja Serbia statistikutele, kes andsid ülevaade oma edusammudest ettevõtluse aastastatistika juurutamisel. Seminarile järgnenud päevadel nõustati Montenegro ja Serbia statistikuid aruandevormide ja juhendite väljatöötamisel.

Ettevõtlusstatistika väljaanded 2006. aastal

Energiabilanss. 2005. *Energy Balance*

Ettevõtete majandusnäitajad. 2004. *Financial Statistics of Enterprises*

Ettevõtlus. *Business* (elektroniline kvartalibülletään)

Ettevõtlus Eestis. *Business in Estonia*

Rahandussuhtarvud. 1995–2004. *Financial Key Ratios*

Teadus- ja arendustegevus. 2004. *Research and Development*

Transport. Side. 2005. *Transport. Communications*

Turism. Majutus. 2005. *Tourism. Accommodation*

Põllumajandusstatistika

Avaldati põllumajanduse struktuuri uuringu tulemused

2005. aasta suvel korraldas Statistikaamet kolmanda põllumajanduse struktuuri uuringu. See hõlmas majapidamisi, kellel oli vähemalt hektar kasutatavat põllumajandusmaad või kelle standardkogutulu (kogutoodangu ja eritootmiskulude väärtuse vahe) oli vähemalt üks Euroopa suurusühik (18 800 krooni). Uuringu tulemused avaldati analüütilises kogumikus "Põllumajanduslikud majapidamised. 2005. *Agricultural Holdings*". Selles käsitletakse majapidamisi majandusliku suuruse, põllumajandusmaa suuruse ja põllumajandusmaa omandivormi järgi; mahepõllumajanduse põhinäitajaid ja majapidamiste juhtide põllumajanduslikku ettevalmistust; majapidamiste tootmistüüpe, samuti nende muud tulutoovat tegevust. Peale selle on väljaandes analüüsitud põllumajandusliku tootmise efektiivsust majapidamise majandusliku suuruse järgi ja esitatud võrdlusi teiste Euroopa Liidu riikidega. Tööjõu peatükis kirjeldatakse ka pereliikmete muud tulutoovat tegevust väljaspool majapidamist. Samuti võrreldakse andmeid põllumajandusloenduse ja 2003. aasta struktuuri uuringu tulemustega.

Paranes põllumajandusstatistika kättesaadavus

2006. aastal jätkati statistika andmebaasi täiendamisega. Tootmisstatistikast esitati esimest korda loomakasvatuse kvartaliandmed, loomade ja piima kokkuostu kuuandmed, taliviljakülvi andmed ning söötade kasutamise andmed kolmel viimasel põllumajandusaastal. Koos 2005. aasta põllumajanduse struktuuri uuringu andmetega avaldati andmebaasis ka 2001. aasta põllumajandusloenduse ümberarvutatud tulemused. Uuringuid saab võrrelda, sest kasutatakse Euroopa Liidu põllumajandusliku majapidamise definitsiooni.

Põllumajandus-, metsamajandus- ja kalandusettevõtete majandusnäitajate statistikat avaldati 2006. aastal statistika andmebaasis, elektroonilises kvartalibülletäänis "Ettevõtlus. *Business*" ja aastakogumikus "Ettevõtete majandusnäitajad. 2004. *Financial Statistics of Enterprises*". Enamik Eesti põllumajandusstatistika andmeid on kättesaadavad ka Eurostati andmebaasist.

Jätkusid iga-aastased statistilised vaatlused

Põllumajandustootjatelt koguti põllumajandusmaa kasutuse, loomade ja lindude arvu, toodetud põllumajandussaaduste ning kasutatud väetiste ja loomasööda andmeid. Põllumajandus-, metsamajandus- ja kalandusettevõtetelt koguti majandusnäitajaid, põllumajandussaadusi töötlevatelt ettevõtetelt aga andmeid kokkuostetud loomade, lindude, piima ja teravilja kohta.

Parem koostöö andmeesitajate ja -tarbijatega

Andmeesitajate ja -tarbijatega alustati põhjalikumalt koostööd, et välja selgitada nende vajadused ja tutvustada Statistikaameti tööpõhimõtteid. Edaspidi on põllumajandusstatistika osakonna prioriteete andmeesitajatele ja -tarbijatele enda olemasolu teadvustamine, analüüside pakkumine, aktiivne osalemine teabepäevadel ja liitude nõupidamistel jne.

Arendatakse andmekogumist

Et põllumajandusstatistika tootmiseks kogutakse andmeid valikvaatlustega, sõltub statistika täpsus oluliselt põllumajanduslike majapidamiste andmekogu kvaliteedist. 2006. aastal suurendati oluliselt administratiivandmete kasutamise osatähtsust, samuti jätkati andmete uuendamist valikvaatluste tulemuste põhjal. Projekti TAPAS 2005 raames küsitleti majapidamisi, kes ei olnud viimase viie aasta jooksul valimitesse sattunud (või vastanud) ja kelle kohta ei olnud andmeid administratiivsetes andmeallikates.

Peaaegu 95% põllumajanduse struktuuri uuringu andmetest kogutakse küsitajate vahendusel. Kogutavate andmete kvaliteedi parandamiseks ja turvalisuse suurendamiseks alustati Statistikaametis sülearvutite kasutuselevõtmise arendustöid. See võimaldab põllumajandusstatistikas ühitada struktuuriuuringu ja põllumajanduskultuuride kasvupinna vaatluse andmete kogumise, mis vähendab andmeesitajate koormust ja andmekogumise kulusid. Samuti on laiinenud andmete esitamine eSTAT-i kaudu — 2006. aastal oli sel teel võimalik edastada kolme põllumajandusstatistika aruannet.

Kogemusi vahetatakse teiste riikidega

Põllumajandusstatistika osakond osales neljas Euroopa Liidu rahastatud projektis, mille abil parandati kasutatavat meetodikat, anti ülevaade seni kogutud andmete kvaliteedist ja korrastati põllumajanduslike majapidamiste andmekogu. Samuti võtsid põllumajandusstatistikud osa Eurostati töökoosolekutest, kus arutati 2010. aasta põllumajandusloenduse korraldamisega seonduvat, seadusandlike aktide eelnõusid statistika korrastamiseks jm. Baltimaade koostöö raames korraldati Eestis 2006. aasta oktoobris töökoosolek, kus arutati põllumajandusstatistika tootmist kolmes Balti riigis. Samuti käidi Lätis korraldatud töökoosolekul, kus osalejad olid Põhja- ja Baltimaadest: Taanist, Rootsist, Soomest, Lätist, Leedust ja Eestist. Vaatluse all olid aktuaalsed põllumajandusstatistika probleemid.

Põllumajandusstatistika väljaanded 2006. aastal

Kevadkülvipinnad 2006 (elektroniline kogumik)

Loomakasvatus (elektroniline kvartalibülletään)

Põllumajandus. 2005. *Agriculture*

Põllumajandus arvudes. 2005. *Agriculture in Figures*

Põllumajanduslikud majapidamised. 2005. *Agricultural Holdings*

Piirkondlik statistika

Piirkondliku statistika seisukohalt võib 2006. aastal välja tuua vähemalt kaks olulist sündmust. Peale nende väärivad kindlasti märkimist, et üle mitme aasta avaldati taas maakondlik sisemajanduse koguprodukt.

Piirkondliku statistika tähtsus suureneb

Kõige tähtsam oli piirkondliku statistika jaoks kindlasti see, et Statistikaameti uue keskpika strateegia väljatöötamisel tõsteti ühe prioriteetse arengusuunana esile riigisisese tarbija vajaduste parem rahuldamine. Sellega luuakse senisest oluliselt avaramad perspektiivid piirkondliku statistika arenguks. Statistikaameti osakondade 2007. aasta tööplaanides kajastub piirkondliku statistika tegemine senisest enam ja selle valdkonnaga otseselt seotud töötajate arv suurenes 2006. aastal kolmest neljani. Seda võib käsitleda kui tunnustust piirkondliku statistika tegijate tööle.

Eesti riigistatistika 85. aastapäeva tähistamise põhiüritusi oli Statistikaameti ja Eesti Statistikaametilt korraldatud konverents "Eesti piirkondlik areng". Statistika tegijate ja tarbijate arvukas osavõtt näitas, et huvi piirkondliku statistika vastu on suur.

Piirkondliku statistika väljaanded on populaarsed

Endiselt hästi võeti vastu piirkondliku statistika kogumikud — see annab tunnistust valdkonna elujulisusest. 2006. aastal ilmus kaks väljaannet: „Maakonnad arvudes. 2001–2005. *Counties in Figures*” ja „Linnad ja vallad arvudes. 2006. *Cities and Rural Municipalities in Figures*”. 2005. aastal viimast korda avaldatud kogumiku „Eesti piirkondlik statistika. *Regional Statistics of Estonia*” positiivseid külgi rakendati oluliselt muutunud väljaandes „Maakonnad arvudes. 2001–2005. *Counties in Figures*”, mille analüütilise osa maht suurenes. Esimest korda kuulus kogumiku juurde ka CD.

2006. aasta kogumikes kajastati mitmeid ühiskonnas aktuaalseid teemasid, mida Statistikaamet ei ole varem või pikka aega käsitlenud, näiteks palgatöötaja brutotulu omavalitsusüksustes, rändesuundumused Eestis aastatel 2000–2005 ja energiakasutuse jätkusuutlikkus. Ilmus ka traditsiooniline regionaalarengu ülevaade, mis annab infot Eesti regionaalarengu strateegias püstitatud mõõdetavate eesmärkide täitmisest.

Koostati Eesti tööturu muutuste prognoos

Peale piirkondliku statistika kogumike koostatakse juba mitmendat aastat Statistikaameti esindusväljaande „Eesti statistika aastaraamat. *Statistical yearbook of Estonia*” riikide võrdlust käsitlevat osa. Maailma kontekstis on kogu Eesti statistika piirkondlik statistika. Aasta 2006 oli aga eriline selle poolest, et kogutud rahvusvaheliste andmete alusel koostati Eesti tööturu võimalike muutuste prognoos, mida tutvustati aastaraamatu esitlusel ja avaldati väljaandes Eesti Statistika Kuukiri. *Monthly Bulletin of Estonian Statistics* (3/06 ja 9/06). Prognoosimine ei ole Statistikaametis sagedane, kuid et tegemist on vajaliku teemaga, näitab seegi, et Eesti Päevaleht tellis koostatud prognoosi kohta artikli.

Edukas rahvusvaheline koostöö

2006. aastal osaleti aktiivselt ka rahvusvahelises koostöös — osa võeti neljast projektist, millest kolmes oldi juhtiv jõud. Kogemuste vahetamiseks saadi taas kokku Leedu ja Läti kolleegidega (viimati toimus selline kohtumine aastal 2003). Ühelt poolt võis tõdeda, et tehtuga võib rahul olla, kuid teiselt poolt selgus, et mitmes valdkonnas on kolleegid meist ees. Näiteks kaartide esitamisel avalikus andmebaasis on Leedu kolleegidel suur edumaa.

Statistilise kirjaoskuse tähtsus

Möödunud aasta kinnitas taas, et statistika edukaks arenguks on vajalik Eesti ühiskonna statistilise kirjaoskuse kasv — seega tuleb jätkata sellesisuliste ürituste korraldamist. Kahel viimasel aastal on piirkondlikud statistikud harinud tulevase raamatupidajaid Suuremõisa tehnikumis. Mitmeid asutusi nõustati arengukavade mõõdukusüsteemide väljaarendamisel.

2006. aasta lõpul koostati ülevaade piirkondliku statistika peamise väljundi — regionaalarengu andmebaasi — praegusest seisust. Sellest saab meie tegevuse peamine alus 2007. aastal. Kindlasti võime lubada, et 2007. aastal röömustame piirkondliku statistika tarbijaid uute andmetega — selleks teeme tihedat koostööd kolleegide, andmeesitajate ja tarbijatega.

Piirkondliku statistika väljaanded 2006. aastal

Maakonnad arvudes. 2001–2005. *Counties in Figures*

Linnad ja vallad arvudes. 2006. *Cities and Rural Municipalities in Figures*

GIS-päev Rahvusraamatukogus

Kaarditööd Statistikaametis

Digitaalkaardid on laialt kasutusel

Tänapäeval on asukohaga seotud teave eri valdkondades üha olulisem, mistõttu rakendatakse laialdasemalt ka digitaalkaarte ja geoinfosüsteeme (GIS).

2000. aasta rahva ja eluruumide loenduse ettevalmistamise ja korraldamise ajal loodud digitaalkaardid on Statistikaametis kasutusel mitmel tasandil ja mitmesuguseks otstarbeks. Kasutatakse ka Maa-ameti ja Keskkonnaministeeriumi kogutud ruumiandmeid. Sise- ja välistarbijatele edastati digitaalkaartide ja loendustulemuste alusel ruudustikupõhiseid andmeid ka 2006. aastal.

Statistikaametiga sõlmitud litsentsilepingu alusel on digitaalseid rahvaloenduskaarte hakanud kasutama 113 omavalitsust ja üheksa maavalitsust. Probleemiks on digitaalsete rahvaloenduskaartide uuendamine ja põhiregistritega (ehitis-, rahvastiku- ja äriregister) seostamine.

Uue rahva ja eluruumide loenduse ettevalmistustööde käigus analüüsiti 2000. aasta rahva ja eluruumide loenduse digitaalkaartide uuendamise ja registritega seostamise võimalusi. Tööd jätkatakse uuel aastal koostöös kohalike omavalitsustega.

Teemakaartide peamine väljund on väljaanded

Statistikaametis tehakse teemakaarte, mille üks väljund on statistikaväljaanded. 2006. aastal koostati neid endiselt kogumikesse "Eesti statistika aastaraamat. 2006. *Statistical Yearbook of Estonia*", "Maakonnad arvudes. 2001–2005. *Counties in Figures*", "Linnad ja vallad arvudes. 2006. *Cities and Rural Municipalities in Figures*", "Keskkond. 2005. *Environment*", "Keskkond arvudes. 2005. *Environment in Figures*", taskuteatmikesse "Estonia, Latvia, Lithuania in Figures 2006" ja "Minifacts about Estonia 2006" ning kuukirjadesse. Samuti täiendati Statistikaameti veebilehe kaartide rubriiki. Peale selle kasutavad Statistikaameti töötajad teemakaarte oma esitlustes ja täidetakse nii sise- kui ka välistarbijate kaarditellimusi.

Kaarditöödega seotud projektid ja üritused

Jätkuvad tööd Euroopa linnade elukvaliteedi uuringu (*Urban Audit II*) raames. Peale selle osaleti GIS-päeval Rahvusraamatukogus. Tähelepanuväärne on, et Eesti Statistikaametis oli esimest korda seksioon „Kaardid ja statistika“. Osavõtt oli suur ja kõik esitlused võeti huviga vastu.

Töötajad on huvitatud enesearendamisest. Osaleti GIS-valdkonna seminaridel Eestis ja võeti taas osa Põhjamaade geostatistika foorumist Norras. Seal esitleti Põhjamaade posterit rahvastikutiheduse kohta 1km x 1km ruudustikus, esimest korda oli kaardil ka Eesti. Järjekordsel Eurostati töögrupi koosolekul Luksemburgis esitleti aga veebipõhiseid kaardirakendusi, mis on valminud koostöös Maa-ametiga.

Metoodika

Metaandmebaas pakub andmeid andmete kohta

Statistika tegemisel ja mõistmisel on olulisel kohal metaandmed ehk andmed andmete kohta. Nende haldamiseks on Statistikaametis aastaid tagasi loodud metaandmebaas, mis hõlmab klassifikaatoreid, mõisteid ja statistiliste vaatluste kirjeldusi. Metoodika osakonnas tegeldakse aktiivselt nende valdkondade arendamisega, sh tarbijatele metaandmete kättesaadavuse parandamisega.

Klassifikaatorid vajavad uuendamist

Klassifikaatorid (ehk liigitused, nomenklatuurid, nimistud) aitavad koostada ja esitada võrreldavat statistikat. 2006. aasta tähtsaimad selle valdkonna tegevused olid seotud Euroopa Ühenduse majandustegevusalade statistilise klassifikaatori (NACE) ja tegevusaladel põhineva toodete statistilise klassifikaatori (CPA) uuendamise ja harmoneerimisega rahvusvaheliste klassifikaatoritega. Võrreldes 2003. aastaga olid muudatused palju radikaalsemad. Et Euroopas on alates 1990. aastatest klassifikaatoreid välja töötatud kui integreeritud süsteemi, mõjutavad NACE-i kui ühe alusklassifikaatori muudatused ka teisi majandus- ja sotsiaalklassifikaatoreid.

Klassifikaatoreid on vaja uuendada, sest majandusstruktuurid muutuvad pidevalt ja tehnoloogia arenemisega genereeritakse uusi tegevusalasid ja tooteid. Uuendatud klassifikaatorid peegeldavad teenuseid osutavate tegevusalade tähtsuse suurenemist ning arenguid info- ja sidetehnoloogias. Revisjonidevaheline periood ei tohi olla liiga pikk, sest klassifikaatori ajakohasus väheneb ajaga, ega ka liiga lühike, sest sel juhul kannatab andmete võrreldavus.

Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatorit (EMTAK) tuleb korrigeerida vastavalt rahvusvaheliste klassifikaatorite muudatustele. Selleks moodustati Statistikaameti töögrupp ja sõlmiti koostööleping Justiitsministeeriumi Registrate ja Infosüsteemide Keskusega. Et NACE-i uus versioon on eelmisest märgatavalt üksikasjalikum, on uues EMTAK-is vähem riigisiseseid koode. Esialgsete arvestuste kohaselt on EMTAK-i detailsuse tõttu võimalik lisainfot kasutamata ümber kodeerida ligi 70% tegevusaladest.

Mõistete süsteemi olemasolu on tähtis

Mõistete kasutamise seisukohalt paikneb Statistikaamet üsna omapärasel positsioonil nii ettevõtete kui ka riigiasutustega võrreldes. Nimelt puututakse päevast päeva kokku suure mõistete diapasoonega alates teraviljakasvatusest ja lõpetades elektrijaama kateldegaga. Et kõik tarbijad mõistaksid statistikat ühtemoodi, on paljudele veebis publitseeritud tabelitele lisatud tähtsamad kasutatud mõisted koos definitsioonidega. Seejuures pole avaliku statistika andmebaasi tabeli lisainfos esitatav mõistetekomplekt ajas muutumatu. Näiteks võeti hiljuti kasutusele infotehnoloogia mõiste „digitaal-TV”. Samas võib selline termin nagu „ISDN” tehnoloogilise arengu tõttu juba aasta pärast olulisemate mõistete nimekirjast kaduda. Suure osa terminoloogi tööst moodustabki eri valdkondade statistika esitamisel kasutatavate mõistete auditeerimine, ühtlustamine ja parandusettepanekute tegemine.

Aktiivne koostöö teiste asutustega

Omaette grupp mõisteid, millega valdkonnastatistikuil ja statistika tarbijail igapäevane kokkupuude puudub, on statistiliste metaandmete terminoloogia. Nende mõistete korrastatud süsteemi olemasolu on tähtis eelkõige metoodilis-teoreetilisest vaatepunktist. Metoodika osakonnas tehti 2006. aastal mitu olulist sammu selliste mõistete korrastamiseks.

Viljakas koostöö kujunes välja Euroopa Liidu Nõukogu tõlkeosakonnaga. Võimalus vahetu tõlkeprotsessi käigus kaasa rääkida statistikat puudutavate õigusaktide terminivalikus aitab kindlasti suurendada eestikeelsete seaduste üheseltmõistetavust. Iga valdkonna puhul on tähtis suhestuda teiste sarnaste eesmärkidega organisatsioonide ja spetsialistidega. Nii vahetati 2006. aastal regulaarselt infot Eesti Keele Instituudi terminoloogiakeskusega. Samuti osales Statistikaameti esindaja Haridus- ja Teadusministeeriumi juhitava eestikeelse oskussõnavara arendamiskava koostamisel.

Nõupidamisel

Andmete kogumine

Statistikaameti ülesanne on kirjeldada keskkonna, rahvastiku, sotsiaalvaldkonna ning majanduse seisundit ja trende. Selleks korraldab Statistikaamet riiklikke statistilisi vaatlusi — kogub, töötleb ja avaldab riiklikku statistikat valitsuse kinnitatud ulatuses ja etteantud ajal ning vastavalt rahvusvaheliselt tunnustatud kvaliteedikriteeriumidele.

Viimastel aastatel on Statistikaametil põhiülesande kõrval olnud neli põhilist arengueesmärki:

- suurendada elektroonilist andmekogumist,
- valmistada ette ametkondlike andmekogude kasutamist,
- parandada klienditeeninduse kvaliteeti,
- parandada juhtimiskvaliteeti Statistikaametis.

Esimese ja kolmanda eesmärgiga on tihedalt seotud ka andmete kogumise osakonna tööd ja tegemised, kelle ülesanne on vaatlusandmete kogumine nii ettevõtetelt-asutustelt kui ka elanikkonnalt. 2006. aasta oli kahe suure elektroonilise andmekogumise projekti juurutamisaasta.

Vaatlusandmeid kogutakse ettevõtetelt

Statistikaametis on võimalik jälgida kõigi aruannete (2006. aastal oli neid 173) laekumist, sõltumata sellest, kas need saabuvad postiga, faksiga, e-postiga, veebi kaudu või muul moel. Hallatakse kõiki kontakte andmeesitajatega. Näiteks on andmete kogumise osakonnal ülevaade kokkulepetest aruande esitamise tähtaja edasilükkamise kohta, mis omakorda võimaldab meeldetuletuskirjade (teavituskirjad, mis saadetakse ettevõttele või asutusele, kes ei ole aruannet vormil märgitud tähtajaks esitanud) väljasaatmisel sellega arvestada.

Teatavasti avati veebruaris veebipõhine riiklike statistiliste aruannete edastamise kanal eSTAT. Erinevalt teiste kanalite kaudu saabunud aruannetest on eSTAT-iga laekunud andmeid võimalik töödelda lisakäsitööta (infot ei pea sisestama).

Andmeesitajale on loodud klienditugi

Statistikaametis oli andmeesitajate teenindamine pikka aega aruandepõhine — iga statistilise aruande kohta küsimuste esitamiseks sai pöörduda valdkonnastatistiku poole. Nii tagati professionaalne teenindamine ühe aruande piires. eSTAT-i kasutuselevõtt mõjutas oluliselt kogu Statistikaameti töökorraldust, sest loodi andmeesitaja klienditugi ja andmete kogumise osakonna juurde tsentraalne klienditeeninduse üksus. Nüüd on andmeesitaja teenistuses telefoninumber 625 9100 ja e-posti aadress klienditugi@stat.ee, kust saab infot kõikide ettevõtete puudutavate aruannete kohta valdkonnast olenemata.

Andmeid kogutakse ka elanikelt

2006. aastal läks Statistikaamet elanike puhul täielikult üle elektroonilisele andmekogumisele. Paberist ankeedivihikute asemel kasutavad küsitlajad sülearvuteid ja kogutud andmed edastatakse Statistikaametile veebilahenduse teel kaks korda nädalas (paberankeete postitasid küsitlajad kaks korda kuus).

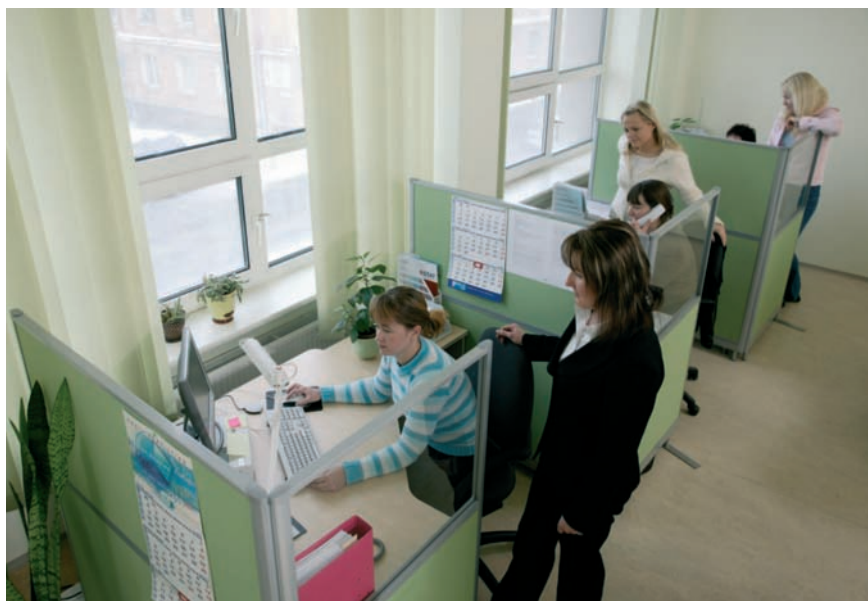
Elektrooniline andmekogumine lühendab nii andmete kogumise kui ka töötlemise aega, sest samaaegselt intervjuerimisega sisestatakse andmed ja kontrollitakse ankeedi eri osade seoseid. Ka on küsitlusjuhtidel ülevaade neile alluvate küsitlajate andmekogumisest, sest lõpetatud intervjuude andmeid edastatakse neile pidevalt. See tagab elanikkonnalt andmete kogumise operatiivse juhtimise, küsitlusmetoodika jälgimise ja võimalike eksimuste kõrvaldamise nn aktiivsel kogumisperioodil. Varem selgusid eksimused alles pärast aktiivset kogumisperioodi ja vigade parandus toimus peaaugjalikult küsitlusjuhi individuaalsel suhtlemisel küsitlajaga või küsitlajate koolitusel.

Sülearvutite kasutuselevõtt muutis töökorraldust

Nii nagu eSTAT, mõjutas ka sülearvutite kasutuselevõtt Statistikaameti töökorraldust. Töömahuka ja ajakuluka paberankeetide sisestamise asemel on vaja vaid kodeerida elektrooniliselt laekunud ankeetide nn lahtised küsimused (sõnalised vastused). Selleks loodi andmete kogumise osakonda tsentraalne isikuankeetide kodeerimise üksus.

Üleminek andmete kogumisele sülearvutitega on suurendanud küsitlajate eneseteadvust. Paranenud on andmete kvaliteet ja laekumise kiirus, mis võimaldab analüüsi tulemused lühema ajaga kokku panna ning vähendada kulusid (ankeetide trükikulud ja postikulu). Väljatöötamisel on eSTAT-iga samalaadne elanikkonnalt aruannete laekumise jälgimist võimaldav süsteem, mis peaks valmima 2008. aastal.

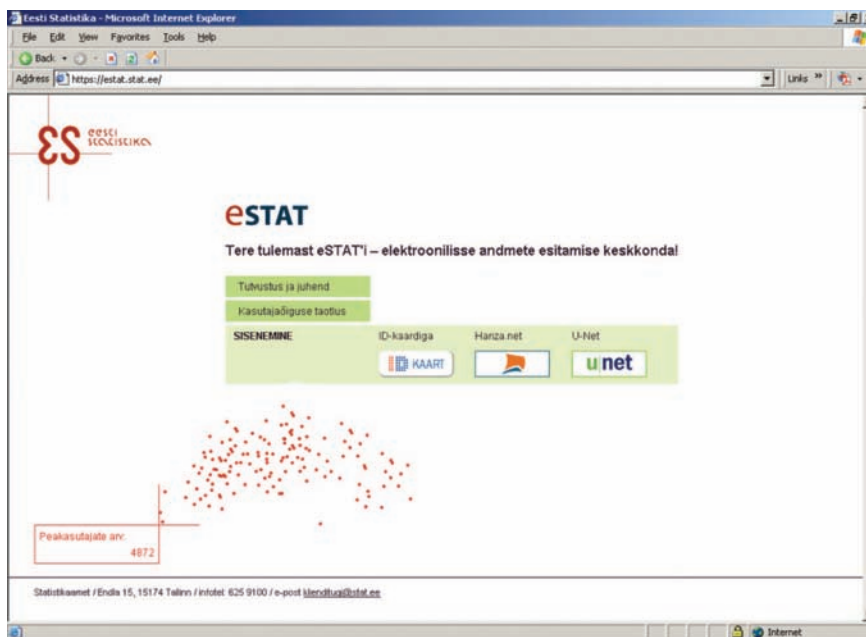
Andmesitajate teenindamine operatiivsem kui varem

Infotehnoloogia

eSTAT-i täiustamine esiplaanil

Statistikaametis avati 2006. aasta veebruaris ametlikult eSTAT-i nimeline andmete kogumise infosüsteem, mille kaudu saavad ettevõtted täita statistilisi aruandeid. eSTAT-i rakendamine peaks muu hulgas vähendama andmesisestuse mahtu — see sõltub omakorda sellest, kui kiiresti andmeesitajad uue kanali omaks võtavad. Interneti kiire levik ja populaarsus annavad alust arvata, et eSTAT on jätkusuutlik.

eSTAT-i aualeht

Paralleelselt eSTAT-i kasutuselevõtuga seda ka täiustati. Andmeesitaja vaadet muudeti mugavamaks ja lisati mitmeid funktsioone, nt aruande printimise võimalus, ridade automaatne summeerimine, mahukates aruannetes orienteerumise parandamine jne. 2007. aastal tegeletakse edasi kasutajate soovide täitmisega, nagu aruannete eeltäitmine, liitumisvormi kodulehel esitamine jm.

Rohkem andmeid administratiivsetest allikatest

Üks väga tähtis andmekogumise viis on administratiivsete andmeallikate kasutamine, mis võimaldab oluliselt vähendada andmeesitajate koormust. Statistikaamet on aastaid töötanud selle nimel, et administratiivsetest registritest rohkem andmeid saada.

Mõne registriga on regulaarne andmevahetus juba sisse seatud, kuid paljudega pole see täielikult õnnestunud. Näiteks maksukohuslaste registri puhul on siiski märgata edasiminekut, sest kokku on lepitud andmevahetuse põhimõtetes ja esimesi päringuid on juba katsetatud. Samas seisab andmevahetus lepingu sõlmimise taga.

Arendati infosüsteeme

2006. aastal jõudis lõpule küsitlajate võrgu juhtimise infosüsteemi esimene etapp ja lõpetati väliskaubandusstatistika andmetötluse infosüsteemi täiendamine. Metaveebi projekti raames valmis klassifikaatorite moodul (mis on Statistikaameti veebilehel kõigile kättesaadav), samuti kliendisuhete haldamise infosüsteemi toodete (võeti 2006. aastal ka kasutusele), klientide ja tellimuste moodulid. Oma järge ootavad veel analüüsi ja turunduse moodul. Et statistika tootmise protsessi, mis hõlmab peaaegu kõiki osakondi ja umbes 160 vaatlust, paremini planeerida ja juhtida, loodi Korraldaja-nimeline infosüsteem, mille esimene etapp võeti kasutusele juba möödunud aastal. 2006. aastal pandi kokku ka töögrupp, kes hakkas koostama uut andmetötluse infosüsteemi visiooni. Esialgu võeti eesmärgiks majandusüksuste andmetötluseks mõeldud infosüsteemi visiooni tegemine. Esialgsete plaanide järgi peaks see valmima 2007. aasta esimesel poolel.

Statistikaamet panustab infoturbesse

Infoturbe teadlikkuse tõstmiseks korraldas infotehnoloogia osakond majasisese koolituste tsükli, mis koosnes kaheteistkümnest loengust. Huvi teema vastu oli suur ja tekkis hulgaliselt küsimusi, mida ühiselt arutati. Infoturbe loeng on lülitatud ka uute töötajate koolitusprogrammi.

Peale regulaarsete, kord kvartalis toimuvate turvaauditite hakati alates 2006. aasta märtsist süsteemselt registreerima ja analüüsima ka turvaintsidente. Eranditult olid probleemiks käideldavusega seotud teemad, nt veebileht ei olnud kättesaadav, eSTAT-i ei saanud sisse logida. Turvajuht analüüsib iga juhtumit ja koostab raporti, mis sisaldab ka soovitusi, kuidas tulevikus sarnast olukorda vältida.

Aasta teisel poolel alustati turvaeeskirja põhjaliku uuendamise ja selle rahvusvaheliste standarditega vastavusse viimisega.

Koolituste aasta

2006. aastat võib pidada koolituste aastaks. Osaleti Statistikaameti keskastme juhtide koolitusel — esimene moodul algas veebruaris ja viimane lõppes septembris. Esimesel poolaastal korraldas Rahandusministeerium oma valitsemisala tarkvara arendusega seotud inimestele mitme mooduliga koolitustsükli. Käsitleti teenustele orienteeritud arhitektuuri, süsteemianalüüsi, konfiguratsioonihaldust, andmebaase ja -laondust. Sellele lisandus aasta teisel poolel Rahandusministeeriumi korraldatud IT-juhtide kommunikatiivsete oskuste koolitus.

Vaatamata huvitavatele ja mahukatele koolitustele tööplaan täideti ja valmisid aasta jooksul algatatud projektid.

SAS-i tarkvara seminar KUMU-s

Töötajad

Personaliosakond omaette struktuuriüksusena

1. jaanuaril 2006. aastal loodi Statistikaametis eraldiseisev personaliosakond. Teenistusse asus neli ametnikku: koolitusjuht, personalipeaspetsialist, personalispetsialist ja osakonnajuhataja.

Töötajate rahulolu-uuring andis olulist teavet

Loodud struktuuriüksuse esimene ülesanne oli kindlaks teha organisatsiooni personali rahulolu tase ning koguda infot personali arengu ja koolitusvajaduse kohta. Koostöös Resta AS-iga korraldati veebruaris-märtsis personali rahulolu-uuring. Statistikaameti umbes 350 töötajast vastas küsimustikule 251. Uuringus kasutati rahvusvaheliselt kasutatavat ESI (*Employee Satisfaction Index*) meetodikat. Tulemusena leiti, et organisatsiooni üldine rahulolu on heal tasemel. Peamised Statistikaameti tugevused on väga pühendunud teenistujad ja tugevad keskastme juhid. Kõrgelt hinnati ka töökoha kindlust ja juhtkonda. Samas anti madal hinnang organisatsiooni mainele ja töö väärtustamisele.

Statistikaameti tugevuseks võib uuringu põhjal pidada ka väga hästi toimivat sisekommunikatsiooni, koolitusvõimalusi, huvitavat ja arendavat tööd. Töötajatele pakutavatest soodustustest mainiti enim 2005. aastal toimima hakanud paindlikku sportimissoodustuse süsteemi.

Vastuste analüüsimisel kasutatud meetodika võimaldas üles leida ka teenistujate rahulolu seisukohalt olulisimad faktorid. Selgus, et kuigi teenistujate üldine rahulolu oli heal tasemel, ilmnes siiski olulisi teemasid, mille mõju rahulolule oli suur, kuid hinnangud kriitiliselt madalad (organisatsioonisisese karjääri võimalused, palkade konkurentsivõimelisus turul, tööruumide ja olmetingimustega rahulolu, töökoormuse mõistlikkus, tagasiside töö tulemuslikkuse kohta). Seega tuli nende valdkondadega kiiresti tegelema hakata, sest uuringu põhjal võis oletada, et vastasel juhul hakkab töötajate üldine rahulolu tase langema, mis omakorda tooks tõenäoliselt kaasa tööjõu voolavuse kasvu. Uuring andis kinnitust sellele, et Statistikaameti personalitöö arengusuunad — analüüsida ametikohtade tööd, hakata uuesti pidama juhi ja alluva vahelisi arenguveestlusi, arendada karjäärijuhtimist ja korrastada palgasüsteem — on asjakohased.

Alustati palgasüsteemi korrastamist

Palgasüsteemi korrastamise eeltööna hakkas personaliosakond 2006. aasta kevadel ette valmistama ametikohtade analüüsimise ja hindamise projekti. Ametikohtade hindamisel kasutati faktormetodit, mida on Riigikantselei, Fontese ja Rahandusministeeriumi koostööna kohandatud avaliku teenistuse tarbeks. Põhjaliku ametikohtade hindamise ja planeeritava palgasüsteemi ning palgatasemete korrastamisega alustati 2006. aasta sügisel. Projekti planeeritud lõpp on 2007. aasta teisel poolel.

2006. aastal kasvas palgatase Eesti tööjouturul hüppeliselt — ligikaudu 15%. Statistikaameti palgatase 2005. aasta veebruaris küll tõusis, kuid rahanappuse tõttu jäi see siiski allapoole palgaturu keskmist mediaantaset. 2006. aastal organisatsiooni personalieelarve laiapõhjalist palgatõusu ei võimaldanud, mistõttu suurenes paratamatult Statistikaameti tööjõu voolavus — 2006. aastal oli see ligi 12% (2005. aastal 10%). Rõõmustav on aga see, et kõrgemate ametnike voolavus jäi alla 3% (2005. aastal 8%). Samas on murettekitav spetsialistidest koosneva vanemametnike grupi ja abiteenistujate tööjõu voolavuse kasv — 2006. aastal vastavalt 13% (2005. aastal 10%) ja 14% (2005. aastal 8%). Abiteenistujate liikuvuse põhjustas peamiselt küsitlajate lahkumine.

Statistikasüsteemis spetsialistina töötamine nõuab nii valdkonna kui ka matemaatilise statistika meetodite head tundmist. Seetõttu eeldatakse, et statistikas võib oma ala heaks spetsialistiks saada inimene, kellel on peale magistrikraadi (või sellele vastava hariduse) vähemalt viieaastane erialase töö kogemus. Seega on kvaliteetse statistika tootmise seisukohalt ülimalt oluline, et suudetaks hoida ja motiveerida staažikaid spetsialiste. Nappivate palgavahendite tingimustes panustati mittemateriaalsetesse motiveerimisvahenditesse. Rohkem hakati tähelepanu pöörama tervisespordi võimaluste loomisele ja ürituste korraldamisele.

Värvikate ürituste aasta

2006. aasta alguses korraldati administratsiooni eestvedamisel esimest korda talispordipäev Nelijärvel, kuhu olid oodatud kõik Statistikaameti töötajad koos peredega.

85. aastapäeva tähistamine Lillepaviljonis

Aasta tippsündmuseks kujunes aga Eesti statistika 85. aastapäeva tähistamine meeoluka 1920. aastate stiilis peoga Lillepaviljonis. See mais toimunud üritus murdis müüdi statistikutest kui tasastest, mitteaktiivsetest, numbritesse süvenenud nohikutest. Tegemist oli tõeliselt rahvarohke ja meeoluka peoga, kus kohati oli raske ajastule vastavalt kostümeeritud ja oma rolli sisse elanud kolleege ära tunda. Eesti statistika 85. aasta puhul koostasid piirkondliku statistika tegijad naljakogumiku „Aegrivitult”, milles statistikud naeravad iseenda üle.

Stiilsed kostüümid ja elevust täis meeleolu

2006. aasta suvepäevad Soomaal

Majandusstatistika osakond korraldas suvel mitme ekskursiooni ja matkaga info- ja tegevusrohked suvepäevad Soomaal, kuhu olid taas oodatud kõik teenistujad oma peredega.

2006. aasta lõppes infotehnoloogia osakonna korraldatud väga positiivse vastukaja saanud meeleoluka jõulupeoga Nukuteatris. Tegevusrohke õhtu kestel nauditi ka kahte teatrietendust: „Lepatriinude jõulud“ ja „Kuusepuu“.

Statistikaameti töötajad vabal ajal aktiivsed

Suures kollektiivis tekib ikka grupe, kellel on ühised huvid. Nii on Statistikaametis vähemalt kaks matkaseltskonda, kes on alates 2000. aastast koos rännanud: avastatakse saarekesi ja korraldatakse kanuumatkasid.

Statistikaameti töötajate tõsisemat võrkpalliharrastust võib siduda 1994. aastaga, mil hakati treenima 1995. aastal Stockholmis toimunud Euroopa statistikute võrkpalliturniiriks. Igatahes võivad mõned toonased algajad end nüüd juba tublideks võrkpalliveteranideks pidada. Samuti on traditsiooniliseks muutunud sõpruskohtumised Soome statistikakeskuse ja Läti statistika keskbüroo võrkpalluritega. Võistlused ei tähenda pelgalt aktiivset spordipäeva, sest nendest osavõtt annab suurepärase võimaluse suhelda teiste riikide kolleegidega silmast silma ja sõlmida sõbralikke töösuhteid. 2006. aastal osales Statistikaameti võrkpallivõistkond traditsioonilisel Euroopa statistikute võrkpalliturniiril, mida sedapuhku peeti Tšehhis. Samuti toimus vahepeal unarusse jäänud Balti riikide ja Soome sõprusturniir.

Töötajate koolitamine on prioriteet

2006. aasta koolitustegevuse olulisemaid valdkondi oli juhtimine. Statistikaametis on käimas suured muudatused, nt uue juhtimismudeli ja organisatsioonikultuuri juurutamine, eSTAT-i kasutuselevõtt. See on tekitanud vajaduse parandada ja tänapäevastada keskastme juhtide teadmisi ja oskusi. Tingituna nii välis- kui ka sisekeskkonna muutustest laieneb nende vastutusvaldkond üha enam ning senisest veelgi olulisemaks on muutunud koostöö ühiste eesmärkide saavutamiseks. Ainult headest erialastest teadmistest enam ei piisa, sest juhid peavad järjest enam tulema toime nii inimeste kui ka strateegilise juhtimisega. Seetõttu saigi 2006. aastal teoks kogu organisatsiooni hõlmav juhtimiskoolitus.

Statistikaameti juhtidele suunatud koolitusprogramm „Efektiivne juhtimine Statistikaametis“ (Euroopa Sotsiaalfondi toetusel) toimus veebruarist septembrini. Koolitusega värskendati teadmisi ja vahetati kogemusi nendes valdkondades, mis aitavad juhtidel igapäevatoos oma tegevust paremini seostada Statistikaameti strateegiliste eesmärkide ja organisatsiooni väärtustega ning teha senisest veelgi tõhusamalt koostööd struktuuriüksustevaheliste projektide täideviimisel. Samuti käsitleti töötajate potentsiaali paremaks rakendamiseks ja nende tegevuse suunamiseks vajalikke teemasid.

Endiselt oli 2006. aastal üks prioriteete infotehnoloogiaga seotud teadmiste ja oskuste arendamine. Vastavasisuliste koolitustega püüti parandada nii kontoritarkvara kasutusoskust kui ka statistika tootmiseks vajalike eriprogrammide tundmist. Suureks abiks olid Rahandusministeeriumi korraldatud valitsemisala koolitused. Ühised koolitusprogrammid koostati Rahandusministeeriumi, Maksu- ja Tolliameti ning Statistikaameti IT-juhtidele ja -arendajatele. Mahukamaid projekte oli kuuest moodulist koosnev IT-juhtide programm, mille korraldamist toetas Euroopa Sotsiaalfond. Selles keskenduti kommunikatiivsete pädevuste arendamisele ja meeskonnatöö oskustele.

Nimetatud valdkondade kõrval korraldati 2006. aastal veel hulk kvaliteetse statistika tootmist toetavaid koolitusi — majandusvaldkonnast klienditeeninduseni, statistilistest mudelistest meeskonnatööni. Osaleti seminaridel ja konverentsidel nii Eestis kui ka välismaal. Töötajate arengu seisukohalt on kindlasti oluline osaleda Euroopa Liidu statistikaameti töögruppides, esineda seal ettekannetega ja esindada Eesti riigi seisukohta või jagada teistele riikidele Statistikaameti kogemusi.

2007. aastal on peamised koolitustegevuse märksõnad organisatsioonikultuur ja koostöö. Plaanis on korraldada Euroopa Sotsiaalfondi toetusel koostöökoolitus, mis aitaks viia töötajateni Statistikaameti juhtimispõhimõtted igapäevatoos tasandil.

Rahvusvaheline koostöö

Rahvusvaheline koostöö endiselt tihe

2006. aastal osales 103 Statistikaameti töötajat 278 riikidevahelisel nõupidamisel ja kursusel 40 lähetuskohas, Luksemburgis asuvat Eurostati külastati 134 korral. Peale Euroopa käidi kolmel korral Ameerika Ühendriikides — Washingtonis ÜRO/Euroopa Majanduskomisjoni statistika levi ja kommunikatsiooni töösessioonil, IMF-i korraldatud ekspordi-impordi hinnaindeksite seminaril ja New Yorgis ÜRO statistikakomisjoni 37. plenaaristungil. Uutest külastuspaikadest võib esile tuua Kongsfingeri ja Steinkjeri Norras, Avila ja Cácerese Hispaanias, Reykjaviki Islandil ja Portoroži Sloveenias. Väliseksperthe ja -konsultante käis möödunud aastal möödukalt — kaks Soomest, kaks Hollandist ja üks Suurbritanniast.

PC-AXIS-e tarkvara kasutajate aastanõupidamine Reykjavikis 21.–23. augustini 2006

Aktiivselt osaleti Eurostati algatatud Euroopa statistikute koolitusprogrammis, kus käsitleti järgmisi teemasid: nomenklatuurid ja klassifikaatorid, statistika kvaliteedi juhtimine, klienditoe pakkumine statistika tarbijatele, väliskaubandus, rahvamajanduse arvepidamine jm.

Statistikaametil kaks eksperti Eurostatis

Kahest Eesti eksperdist ühe stažeerimisaeg Eurostatis lõppes ja ta lahkus Statistikaametist, jätkates tööd Luksemburgis. Samas avanes 2006. aasta sügisel veel ühel töötajal võimalus eksperdina tegevust alustada. Seega on Statistikaametil endiselt kaks oma inimest Euroopa statistikute peakontoris.

Aktiivselt nõustatakse teisi riike

Koostöös Rootsi statistika keskbürooga korraldati Statistikaametis kaks väljaõpet Serbia ja Montenegro kolleegidele ettevõtluse struktuurstatistika ning juhtimise ja rahvusvahelise koostöö teemal. Asutuse töötajad käisid ka ise Serbias ja Montenegros konsultatsioone andmas.

Jätkus intensiivne Baltimaid hõlmav koostööprogramm. Töökoosolekuid peeti kõigis kolmes riigis. Peamised teemad olid infotehnoloogia rakendused statistika tootmises, infoühiskonna statistika, põllumajandusstatistika, statistika levi ning teadus- ja arendustegevuse statistika. Peale selle käsitleti mitmeid ettevõtluse ja statistilise registri teemasid, maastatistikat, tootja omahinda ja palgastatistikat ning grantide juhtimist. Mais toimus iga-aastane Balti juhtkomitee nõupidamine, võõrustajaks oli sedapuhku Leedu.

Eurostat toetab Statistikaametit

2006. aastal taotleti Eurostatilt grant Lääne-Balkani statistikaametite statistika levi alaseks koolitamiseks. Selle projekti raames lähetati seitse Statistikaameti eksperti Lääne-Balkani riikidesse ja korraldati üks balkanlaste koolitus Tallinnas. Projekt jätkub ka 2007. aastal.

Statistika levi kogemusi jagati Lääne-Balkani riikide esindajatega

2006. aastal taotles Statistikaamet abiraha üleminekumeetmest *Transition Facility 2004*, mis mahult sarnaneb osaliselt varasemate *Phare* projektidega. Selle kaheaastase lepingu (hõlmab 19 alaprojekti) tulemustest on veel vara rääkida, kuid kahtlemata on nii suures projektis osalemine äärmiselt hea kogemus.

2006. aastal sõlmisid Statistikaamet ja Eurostat eri valdkondade statistiliste tööde tegemiseks kümme uut grandiprojekti lepingut. Peale eespool nimetatute jätkati 18 varem sõlmitud lepingu täitmist.

Rahastamine

**Statistikaameti
tegevuskulud ja
investeeringud,
2003–2006
(tuhat krooni)**

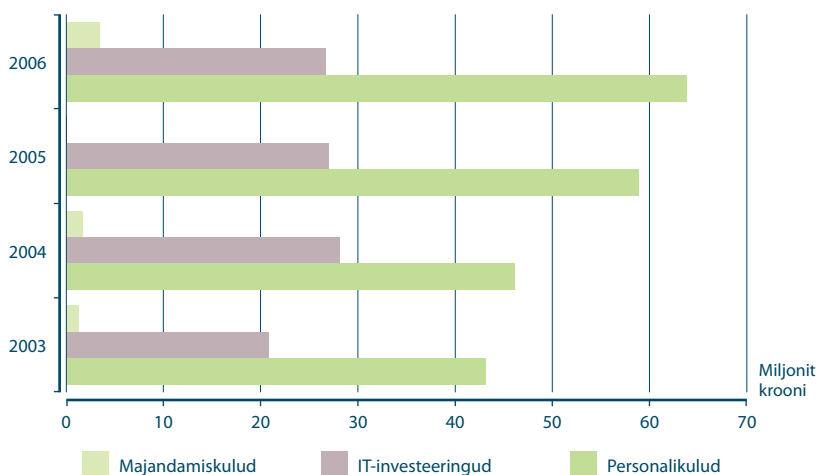
	2003	2004	2005	2006
Kulud kokku	65 242,5	75 910,7	85 861,5	93 921,9
tegevuskulud	64 009,1	74 192,4	85 861,5	90 521,3
IT-investeeringud	1 233,4	1 718,3	0,0	3 400,6
Kulud riigituludest	58 123,6	62 536,5	69 843,4	80 145,1
tegevuskulud	56 890,2	62 378,9	69 843,4	76 744,5
personalikulud	40 883,2	42 976,9	50 413,8	56 695,7
majandamiskulud	16 007,0	19 402,0	19 429,6	20 048,8
IT-investeeringud	1 233,4	157,6	0,0	3 400,6
Kulud majandustegevusest laekunud tuludest	945,4	883,2	944,0	911,4
tegevuskulud	945,4	883,2	944,0	911,4
personalikulud	293,5	360,3	186,5	597,2
majandamiskulud	651,9	522,9	757,5	314,2
Kulud EL-i toetustest	6 173,5	12 491,0	15 074,1	12 865,4
tegevuskulud	6 173,5	10 930,3	15 074,1	12 865,4
personalikulud	1 984,8	2 758,3	8 272,4	6 534,2
majandamiskulud	4 188,7	8 172,0	6 801,7	6 331,2
IT-investeeringud	0,0	1 560,7	0,0	0,0

2006. aastal olid Statistikaameti tegevuse finantseerimise kulud ligikaudu 94 miljonit krooni. Eelmise aastaga võrreldes suurenesid need 8 miljonit krooni ehk 9%. Kulud riigituludest olid ligi 80 miljonit krooni, eelmise aastaga võrreldes 10 miljonit krooni ehk 14% suuremad. Kulud majandustegevusest laekunud tulust olid ligi miljon krooni ehk peaaegu eelmise aasta tasemel. Kulud välisabist ehk Euroopa Liidult saadud toetustest olid 13 miljonit krooni (vähenemine eelmise aastaga võrreldes 2 miljonit ehk 13%).

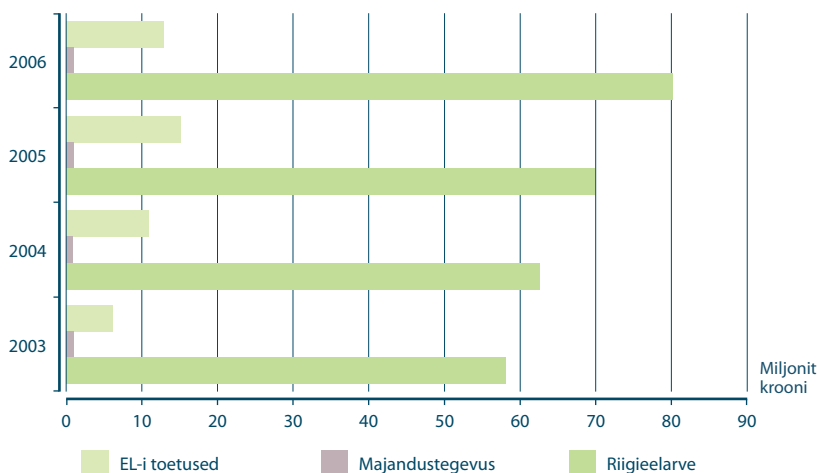
2006. aasta tegevuskuludest hõlmasid personalikulud 64 miljonit krooni ehk 68% ja majandamiskulud 27 miljonit ehk 29%. Võrreldes eelmise aastaga suurenesid personalikulud 4 miljonit krooni ehk 6%, 2004. aastaga kõrvutades 18 miljonit ehk 28%. Personalikulude kasv tuleneb vajadusest tagada oma töötajatele tööjõuturuga võrreldes konkurentsivõimeline palk — selleks jätkati juba 2005. aastal alustatud spetsialistide palgakorrektsiooni ja struktuurimuutuste läbiviimist. Majandamiskulud on juba kolm aastat püsinud samas suurusjärgus.

IT-investeeringutest kasutati 2,4 miljonit krooni kliendihaldussüsteemi täiendamiseks ja miljon krooni metaveebi arenduseks.

Tegevuskulud liigi järgi, 2003–2006

Finantseerimisallikad, 2003–2006

Statistikaamet
Endla 15
15174 Tallinn
tel 625 9300
faks 625 9370
stat@stat.ee
www.stat.ee

